

Asunnottomuustilanne ja toimenpide- ehdotukset 2026

Sosiaalinen raportti

Kirjoittajat:

Elina Perkiö, Pirkanmaan hyvinvointialue

Elina Pekkarinen, Tampereen kaupunki

Anna Pekkarinen, Sisä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Marjo Kouvolainen, Tampereen kaupunki

Sisällysluettelo

1	Tiivistelmä	2
2	Johdanto	3
3	Asunnottomuus rakenteellisenä ja systeemisenä ilmiönä	8
4	Aineistot	12
4.1	Asunnottomuuslaskenta ja tyypittely.....	12
4.2	Omaan kotiin -hankkeen asiakastapaukset	13
5	Asunnottomuustyö aineistojen valossa	15
5.1	Asunnottomien henkilöiden sosiaaliset olosuhteet	15
5.2	Havaintoja asunnottomuuteen liittyvistä ilmiöistä.....	18
5.3	Omaan kotiin -hankkeen asiakastapaukset	20
6	Pohdinta aineistoista	30
7	Toimenpide-ehdotukset.....	33
7.1	Liikkuva monialainen työ sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoimintana	33
7.2	Asumisneuvonnan järjestäminen kuntien ja hyvinvointialueen sopimusmallin avulla	37
7.3	Tietoon perustuvan mallin luominen asunnottomuuden vähentämiseksi Pirkanmaalla.....	40
7.4	Erityisen vaativiin olosuhteisiin liittyvän asiantuntijuuden varmistaminen	41
7.5	Sosiaalisen asuntotuotannon turvaavat toimet	43
8	Johtopäätökset.....	44
	Kirjallisuus	47

1 Tiivistelmä

Sosiaalisen raportin sisältönä on asunnottomuustilanteen esittely Pirkanmaalla vuonna 2026 sekä toimenpiteitä ongelman ratkaisemiseksi. Asunnottomuus on kasvanut Pirkanmaalla jo toista vuotta. Kasvua on kaikissa asunnottomien ryhmissä, myös pitkäaikaisasunnottomien osalta. Kasvua selittävät vuokra-asuntomarkkinoihin liittyvät tekijät, kuten edullisten vuokra-asuntojen vähäisyys suhteessa kysyntään sekä sosiaaliturvaan viime vuosina tehdyt tiukennukset. Asunnottomuuden uhka koskettaa aiempaa useammin lapsiperheitä, erityisesti yksinhuoltajia sekä muita työssäkäyviä pienituloisia henkilöitä.

Asunnottomuutta tarkastellaan tässä sosiaalisessa raportissa rakenteellisena ja systeemisenä ilmiönä, jonka ratkaiseminen edellyttää useita, samanaikaisia toimia. Raportissa esitellään aineistoina tamperelaisten asunnottomien henkilöiden osalta sosiaalisten olosuhteiden tyypittelyä sekä Omaan kotiin -hankkeen asiakastapauksia. Aineistojen perusteella havaitaan asunnottomuuteen liittyvän tuloköyhyyttä, velkaantumista, hauraita asumisentaitoja, päihde- ja mielenterveysongelmia sekä rikoslain rikkojuutta.

Asunnottomuustilanne on heikentynyt Suomessa hyvin nopeasti. Asunnottomuus ei kuitenkaan ole ihmistoimista riippumaton ilmiö, vaan sen ehkäisemiseksi ja poistamiseksi on tehtävissä monia toimia. Tässä raportissa esittelemämme toimenpide-ehdotukset kuvaavat kuntien ja hyvinvointialueiden yhteisiä toimia, joilla asunnottomuusongelmaa ratkaistaan. Ehdottamamme toimenpiteet ovat:

1. Liikkuvaa monialainen työ sosiaalihuollon ja terveydenhuollon yhteistoimintana
2. Asumisneuvonnan järjestäminen kuntien ja hyvinvointialueen sopimusmallin avulla
3. Tietoon perustuvan mallin luominen asunnottomuuden vähentämiseksi Pirkanmaalla
4. Erityisen vaativiin olosuhteisiin liittyvän asiantuntijuuden varmistaminen
5. Sosiaalisen asuntotuotannon turvaavat toimet

2 Johdanto

Tässä sosiaalisessa raportissa esittelemme sekä asunnottomuuden kasvuun liittyviä tekijöitä että konkreettisia ratkaisuja asunnottomuuden ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarkastelemme asunnottomuutta erityisesti Tampereen kaupungissa mutta myös laajemmin Pirkanmaalla. Kuvaamme asunnottomuusilmiötä yksittäisten henkilöiden kohtaamien olosuhteiden ja elämäntilanteiden kautta lisätäksemme ilmiön ymmärrystä rakenteiden tason lisäksi myös yksilötasolla.

Sosiaalinen raportointi on osa sosiaalihuoltolain 7 §:ssä tarkoitettua rakenteellista sosiaalityötä. Rakenteellinen sosiaalityön avulla tunnistetaan ja vaikutetaan sellaisiin rakenteisiin ja mekanismeihin, jotka aiheuttavat syrjään jäämistä, inhimillistä kärsimystä ja pahoinvointia. Rakenteellisen sosiaalityön keskiössä on herkiminen haavoittuvassa asemassa tai vaativissa olosuhteissa elävien ihmisten tilanteille ja tarpeille. Rakenteellisen sosiaalityön avulla voidaan tuoda politiikkaan ja hallintoon sellaista tietoa, joka muuten jäisi piiloon. Toisin sanoen sosiaalisen raportoinnin tarkoituksena on nostaa esiin yhteiskuntajärjestelmäämme liittyviä rakenteellisia ilmiöitä, jonka seuraukset vaikuttavat yksilöiden hyvinvointiin sekä tarjota näihin ongelmiin ratkaisuehdotuksia.

Käsillä olevan sosiaalisen raportin tietoperusta nojaa asunnottomuudesta kuntien ja hyvinvointialueen keräämään tietoon, ammatillisesti vahvistettuun kokemustietoon sekä tieteelliseen tietoon. Sosiaaliseen raporttiin kootut ratkaisuehdotukset perustuvat asiantuntijakonsensusukseen eivätkä raportin ehdotukset ole käyneet läpi poliittista päätöksentekoprosessia. Sosiaaliseen raporttiin kootut ehdotukset on tarkoitettu kuitenkin politiikan ja päätöksenteon tueksi.

Asunnottomuus kääntyi kasvuun Suomessa vuonna 2024 pitkään jatkuneen laskusuunnan jälkeen. Valtakunnallisesti katsottuna tilanne on poikkeuksellinen ja se on syytä ottaa vakavasti, sillä nykyisen kaltaisia asunnottomuuslukuja esimerkiksi Tampereella on havaittavissa 2010-luvun vaihteesta; ajalta ennen valtakunnallisia asunnottomuuden poistamisen toimenpideohjelmia ja asunto ensin -paradigman läpilyöntiä Suomessa. Jotta valtavat yhteiskunnalliset ponnistelut eivät valuisi hukkaan, on korkea aika kääntää asunnottomuuden suunta takaisin laskuun.

Asunnottomuuden kasvu jatkui vuonna 2025, jolloin Suomessa arvioitiin olevan yhteensä 4 579 asunnotonta henkilöä. Myös Pirkanmaalla asunnottomuus kasvoi huomattavasti. Vuonna 2025 Pirkanmaalla arvioitiin olevan 542 asunnotonta henkilöä, kun vuonna 2024 heitä arvioitiin olleen 441 henkilöä. Pitkäaikaisesti asunnottomien määrä kasvoi myös, sillä vuonna 2025 pitkäaikaisesti asunnottomia henkilöitä arvioitiin olevan 138, kun vuotta aiemmin heitä arvioitiin olleen 98 henkilöä. Sekä Tampereen kaupungin asumisneuvonta että Pirkanmaan hyvinvointialueen asumisneuvonta ja yhteisen Omaan kotiin -hankkeen toimenpiteiden avulla saatiin asunnottomuus estettyä tai asunto hankittua vuonna 2025 563 henkilölle. Asunnottomuus ei olekaan ilmiö, johon emme pystyisi vaikuttamaan, vaan päinvastoin se on edelleenkin poistettavissa Suomesta samanaikaisten ja vaikuttavien toimenpiteiden avulla.

Asunnottomuuden lisääntymiseen liittyviä tekijöitä on useita, mutta ne voidaan jakaa vuokra-asuntomarkkinoihin liittyviin tekijöihin sekä sosiaaliturvaan tehtyihin tiukennuksiin liittyviin tekijöihin. Lisäksi asunnottomuuskehitykseen vaikuttaa yleinen kustannusten nousu ja heikentynyt työllisyystilanne. Sosiaaliturvaan tehtiin vuonna 2024 ja 2025 heikennyksiä, jotka ovat lisänneet tuloköyhyyttä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2025). Lisäksi heikentyneen taloudellisen tilanteen voidaan arvioida vaikuttavan kielteisesti mielenterveys-, päihde- ja väkivaltaongelmiin, joiden tiedetään lisäävän yksilötasolla asunnottomaksi joutumisen ja asunnottomuuden pitkittymisen riskiä. Toisin sanoen valtakunnallisesti lisääntynyt köyhyys on syventänyt niitä vaativia sosiaalisia olosuhteita, joissa yksilöt elävät.

Kohtuuhintaisia asuntoja valmistui Tampereelle vuonna 2025 huomattava määrä, 1416 asuntoa. Tampereen kaupungin asunto- ja maapolitiikan linjausten mukaan kohtuuhintaisella asuntotuotannolla tarkoitetaan valtion tukemaa asuntotuotantoa sekä lisäksi kaupunkikonserniin kuuluvien asuntoyhteisöjen vapaarahoitteista asuntotuotantoa. Niin kutsutulla sosiaalisella vuokra-asuntotuotannolla puolestaan viitataan asuntoihin, jotka alittavat Kelan perustoimeentulotuessa tarpeellisen suuruisena huomioitavat asumismenot, ja jotka on tarkoitettu pienituloisille henkilöille, jotka eivät kykene saamaan asuntoa markkinaehtoisesti. Tampereella onkin valmistuneiden asuntojen suuresta lukumäärästä huolimatta pulaa erittäin edullisista

vuokra-asunnoista, joiden vuokrat alittavat Kelan perustoimeentulotuessa kohtuullisen suuruisina huomioitavat asumismenot.

Tampereen asunnottomuustilanne heikkeni muihin suuriin kaupunkeihin verrattuna keskimääräistä enemmän myös vuonna 2025. Vaikuttavana tekijänä on Tampereen muuttajaprofiili sekä väestörakenne, joissa painottuvat sekä nuoret aikuiset että perustoimeentulotuen saajat. Noin joka kymmenes tamperelainen kotitalous on perustoimeentulotuen saaja, ja Tampereen muuttajaprofiilissa painottuu muiltakin osin sekä nuorten aikuisten ikäryhmät että pienituloisuus. Tarve erittäin edullisille vuokra-asunnoille on Tampereella korostuneen suuri. Tampereen työttömyysaste oli työ- ja elinkeinoministeriön sekä Tilastokeskuksen tietoihin perustuen joulukuun 2025 lopussa 15,9 % (koko maassa 11,6 %). Työttömyys kasvoi Tampereella voimakkaasti vuoden takaisesta, ja työttömiä työnhakijoita oli joulukuun lopussa yhteensä 21 455 henkilöä. Toisin sanoen Tampereen työttömyysaste on kansallisesti arvioituna yli 50 000 asukkaan kunnista kolmanneksi suurin. Työttömyysaste on noussut merkittävästi, ja esimerkiksi lokakuun 2022 lopussa tamperelaisista työttömänä oli 9,2 %.

Kelan perustoimeentulotuessa kohtuullisen suuruiset asumismenot ovat jääneet jälkeen valtion tukemien vuokra-asuntojen hintakehityksestä. Tarve erittäin edullisille asunnoille on kasvanut työttömyyden ja sosiaaliturvan tason heikentymisen myötä, mutta näihin rajoihin soveltuvien vuokra-asuntojen määrä on kaupungissa vähentynyt. Kaikista edullisimmat vuokra-asunnot sijaitsevat pääosin perusparannettavassa asuntokannassa. Perusparannuksen myötä vuokrataso kuitenkin nousee, ja perusparannettu asuntokanta vastaa usein vuokraltaan uudistuotannon vuokratasoa.

Valtion tukemaa asuntorakentamista on Tampereella tuotettu viime vuosina runsaasti, mutta uudistuotannon lähes markkinahintaa vastaavan vuokratason takia asuntoja ei useinkaan ole mahdollista osoittaa kaikkein heikoimmissa sosiaalisissa ja taloudellisissa olosuhteissa eläville kotitalouksille. Asunnottomuuskehitykseen liittyen on lisäksi huomioitava, että edullisimpien asuntojen osalta asukasvaihtuvuus on pienentynyt entisestään, ja asuntojen hidas kierto on vaikuttanut omalta osaltaan asuntojen saatavuuteen. Kaikista edullisimpien vuokra-asuntojen määrään on

vaikuttanut myös erityisesti valtion tukemien asuntojen vuokrakehitys: Tampereella valtion tukemien asuntojen vuokrat nousivat Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen julkaiseman asuntomarkkinakatsauksen 1/ 2025 mukaan vuonna 2024 4,6 % ja vuonna 2025 4,8 % samaan aikaan, kun perustoimeentulotuessa kohtuullisen suuruisena huomioitavat asumismenot eivät ole nousseet. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen sisäinen ohjeistus harkinnan käytöstä vuokramenojen huomioimisessa tiukentui vuonna 2025, mikä on lisännyt painetta edullisten vuokra-asuntojen osalta.

Syitä asunnottomuuden kasvulle on tilastojen valossa helppo löytää. Myös Pirkanmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista sekä Tampereen kaupungin asumisneuvonnasta saadun ammatillisen kokemustiedon perusteella asunnottomien ja asunnottomuusuhan alla olevien lukumäärä on kasvanut voimakkaasti. Asunnottomuuden uhka koskettaa yhä useampia henkilöitä ja perheitä, ja yksilöiden keinot selvitä itsenäisesti asumisen kriiseistä ovat heikentyneet tuloköyhyyden kasvun myötä.

Yhteydenotot sekä Tampereen kaupungin että hyvinvointialueen asumisneuvontaan kasvoivat vuonna 2025. Ammatillisen arvion mukaan erityisesti lapsiperheiden taloudelliset vaikeudet ovat lisääntyneet sosiaaliturvan heikennysten myötä.

Tilastollisesti katsottuna lapsiperheköyhyys on lisääntynyt 2020-luvulla laskusuuntaisen vuosikymmenen jälkeen (Itla 2026), ja arvioiden mukaan Petteri Orpon hallituksen vuosien 2024 ja 2025 toimeenpanemat sosiaaliturvauudistukset voivat johtaa liki kolmenkymmenentuhannen lapsen putoamiseen pienituloisuusrajan alapuolelle (Tervola ja Ollonqvist 2025). Myös nuorten henkilöiden ja opiskelijoiden asunnottomuus näyttäytyy aikaisempaa enemmän sosiaalihuollon palveluissa sekä Tampereen kaupungin asumisneuvonnassa. Tampereen asumispäivystysyksikköön, Tastuun, on hakeutunut myös työssäkäyviä henkilöitä, mikä myös osaltaan kertoo asunnottomuusongelman laajentumisesta koskemaan aikaisempaa suurempaa joukkoa.

Vuonna 2025 Tampereella häättöjä toimitettiin yhteensä 247 ja Pirkanmaalla 408. Toisin sanoen Tampereen osuus toimitetuista häädöistä oli noin 60 %. Ajalla 1.1.–31.3.2026 häättöjä toimitettiin Pirkanmaalla 103, joista Tampereen osuus oli 68 (66 %

kaikista Pirkanmaalla toimitetuista hädöistä). Vuonna 2025 toimitettujen hädöjen määrät laskivat hieman vuoden 2024 toimitettujen hädöjen määriin verrattuna ja vastasivat noin vuoden 2023 tasoa. Kuitenkin edelleen hädöjen määrät ovat korkealla tasolla, eikä pelkästään toimitettujen hädöjen määrästä voi suoraan päätellä, että vuokranmaksuongelmat olisivat vähentyneet, sillä toimitettuja hädöjä koskevaan tilastoon ei lasketa mukaan sellaisia tilanteita, joissa asukas muuttaa asunnosta omaehtoisesti ennen hädän toimitusajankohtaa. Siten toimitettuja hädöjä koskevasta tilastosta ei voi päätellä yksiselitteisesti sitä, kuinka monen kotitalouden asuminen on päättynyt esimerkiksi maksuvaikeuksien vuoksi.

Asunnottomuuden vastaista työtä on tehty Tampereen kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen yhteistyönä entistäkin ponnekkaammin ja konkreettisemmin. Pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen toimenpideohjelma vuosille 2025–2027 valmistui kesällä 2025, ja siihen on kirjattu yli kaksikymmentä konkreettista toimenpidettä, joiden avulla asunnottomuutta voidaan vähentää merkittävästi¹. Kuitenkaan kaupunkien ja hyvinvointialueiden toimet eivät riitä estämään uusien asunnottomien syntymistä tilanteessa, jossa työttömyys kasvaa ja sosiaaliturvan tasoa heikennetään yhtä aikaa. Palveluita kehittämällä ei voida vastata pienituloisuusasteen kehittymiseen ja asukkaiden kasvaviin talousongelmiin.

Äkkinäisen asunnottomuuden kehityksen suunnanmuutoksen voi nähdä heijastavan laajempaa hyvinvointivaltion oikeutukseen ja jatkuvuuteen liittyvää neuvottelua. Ylpeyttä herättänyt suomalainen asunnottomuuden poistamisen menestystarina on ollut poliittisen kentän laajan konsensuksen saanut teema: kaikki puolueet parlamentaarisessa järjestelmässämme ovat asettuneet puolustamaan asunnottomuuden poistamisen agendaan hallituskaudesta toiseen, mistä tuoreimpana esimerkkinä on Petteri Orpon Vahva ja välittävä Suomi -hallitusohjelman kirjaus pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisesta vuoteen 2027 mennessä. Kuitenkin samaan aikaan yleinen poliittinen ja yhteiskunnallinen keskusteluilmapiiri on kiristynyt

¹ Toimenpideohjelma on luettavissa verkossa: [Tampereen kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen toimenpideohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi vuoteen 2027 mennessä](#) Haettu 4.5.2026

ja yksilön vastuuta korostava diskurssi on vahvistunut. Eurooppalainen asumiskriisi, eli asunnottomuuden ja heikkojen asumisolosuhteiden kasvu, voidaan nähdä myös eettisenä kriisinä. Yhteiskuntien keinottomuus vastata asunnottomuuden kasvuun heijastaa laajempaa hyvinvointivaltion eetoksen murrosta. Yhdenvertaisuuden ihanteen sekä huolenpitoon ja asumiseen liittyvien oikeuksien kaventuminen heijastaa ideologiaa, jossa yksilön tuleekin ansaita ja turvata viime kädessä oma elantonsa ja pärjäämisensä. (Niemi ym. 2025.)

3 Asunnottomuus rakenteellisena ja systeemisenä ilmiönä

Asunnottomuutta ei voi ratkaista yksilötasolla, vaan sen ratkaisemiseksi tarvitaan yhtäaikaista, moninaista, rakenteellista ratkaisuja (Parsell ym. 2025; Kaakinen 2022). Asunnottomuus on valittu Pirkanmaan hyvinvointialueen rakenteellisen sosiaalityön erityiseksi painopisteeksi (Pirkanmaan hyvinvointialue 2025). Tässä sosiaalisessa raportissa tarkastelemme asunnottomuuden ratkaisemista systeemisyyden viitekehyksen kautta. Systeeminen lähestymistapa soveltuu hyvin nimenomaan asunnottomuusilmiön tarkasteluun, sillä asunnottomuuden poistamisessa keskeistä on useiden, samanaikaisten, monitoimijaisen ja -tasoisten toimenpiteiden edistäminen (Kaakinen 2022).

Asunnottomuuden ratkaisemisessa tarvitaan sekä asunto- ja sosiaalipoliittikkaan liittyviä toimia, ennaltaehkäiseviä toimia että korjaavia toimia. Asunto- ja sosiaalipoliittisia toimia ovat valtion tukema asuntotuotanto vähävaraisille henkilöille ja erityisryhmille sekä kattava ja riittävä sosiaaliturva, erityisesti asumistukijärjestelmä. Näiden on katsottu olevan maailmanlaajuisesti menestystarinana pidetyn suomalaisen asunnottomuustyön keskeisimmät tekijät, joiden puuttuminen useista muista maista on vaikuttanut siihen, että esimerkiksi monissa Euroopan maissa asunnottomuus kasvaa huimasti koko ajan. Euroopassa oli vuonna 2024 poikkileikkaushetkellä noin 1,3 miljoonaa ihmistä asunnottomana, ja Euroopan tasolla asumiskriisi on herättänyt mielenilmausten lisäksi myös painetta korjaaviin toimiin, kuten uuden, asumisesta vastuussa olevan EU-komissaarin nimeämiseen (Niemi ym. 2025; Feantsa 2024).

Ennaltaehkäisevinä toimina riittävän perusturvan lisäksi voidaan erityisen vaikuttavana työmuotona pitää asumisneuvontaa sekä asumissosiaalista työtä.

Niiden tehtävänä on ehkäistä asumisen kriisiytymistä ja häättöjä. (Niemi ym. 2025.) Asumissosiaalista työtä tehdään hyvinvointialueiden, kuntien, ostopalveluyritysten ja järjestöjen työnä. Se tarkoittaa sekä asumisneuvontaa ja asunnon saamiseen tähtäävää työtä että kotiin vietävää tukea. Sille ominaista on asiakkaan psykososiaalinen tukeminen suhdeperustaisesti. (Granfelt 2022.) Asunnottomuuden ehkäisyssä ja turvaamisessa erityisen vaikuttaviksi toimiksi on määritelty erilaiset taloudellisen tuen muodot, kuten ehkäisevä ja täydentävä toimeentulotuki, taloussosiaalityön työskentely, välitystili sekä erityisesti kotiin vietävä, liikkuva asunnottomuustyö, jossa asumissosiaalisen työn lisäksi painottuvat mielenterveys- ja päihdetyö. (Emt.)

Systeemisessä ajattelussa minkään yksittäisen organisaation rooli ei korostu keskeiseksi, vaan oleellista on yhteistyö ja monien toimijoiden yhteinen tavoitteiden ja vastuiden asettelu. Viheliäisten ongelmien, kuten asunnottomuuden, ratkaiseminen vaatii systeemistä ajattelua ja toimintaa. Systeemisyyys paikantuu monialaiseen ja monitoimijaiseen kontekstiin, jossa eri toimijoiden väliset jännitteet ja intressit tulee yhteensovittaa yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Rakenteellisen sosiaalityön toiminnan kohteeksi asunnottomuuden kaltainen, systeemiä ratkaisuja vaativa ongelma soveltuu hyvin, sillä rakenteellista sosiaalityötä voidaan ja tuleekin toteuttaa monilla eri tasoilla.

Asunnottomuus on sekä sosiaalinen että yhteiskunnallinen ongelma, joka ei paikannu ainoastaan yksilön toimintaan tai yhteiskunnan olosuhteisiin, vaan niiden molempien väliin ja myötävaikutukseen. Asunnottomuuteen johtaa yleensä yksilön teoista johtuva asunnon menettäminen, mutta yksilön tekojen taustalla on usein rakenteellisia ja yhteiskunnallisia tekijöitä, kuten köyhyys, huono-osaisuus tai palvelujärjestelmässä avutta jääminen. Asunnottomuus on keskeisimpiä rakenteellisia ongelmia Suomessa. Vaikka asunnottomuusilmiö ei kosketa lukumääräisesti yhtä suurta joukkoa kuin vaikkapa lapsiperheköyhyys, sen keskeisyys nousee siitä perustavanlaatuisesti kuormittavasta ja hyvinvointia ja terveyttä heikentävästä olosuhteesta, johon se asunnottoman henkilön asettaa. Suomen kaltaisessa pohjoisessa maassa asunnottomana ei voi elää taivasalla läpi vuoden tai ainakaan kovin pitkään. Asunnottomuuteen yhdistyy lisäksi muita

rakenteellisia ongelmia, kuten syrjintä asuntomarkkinoilla, väkivalta, köyhyys, terveyskuilut ja osattomuus.

Asunnottomuus on ilmiönä monitahoinen, mutta se on kiistatta sosiaaliseksi ongelmaksi paikantuva ilmiö, joskin sosiaalisen ongelman käsitteeseen sisältyy jännitteitä. Sosiaaliseksi ongelmaksi voidaan jäsentää sellainen tila, jossa ihmisen riippuvuus muista ihmisistä tulee näkyväksi. Sosiaalinen ongelma on kuitenkin aina myös yhteiskunnallisesti ja historiallisesti jäsentyvä ja määrittyvä. Vaikka sosiaalityön tehtävä on myös ratkaista tai pyrkiä lievittämään sosiaalisia ongelmia yksilö- ja perhetasolla, ei sosiaalisia ongelmia voi typistää vain yksilötasolla tapahtuvaksi. Vaikka sosiaalisen ongelman seuraukset näkyvät yksilöissä ja perheissä, ei ongelmaa voi irrottaa sen yhteiskunnallisista yhteyksistä. Sosiaalisen ongelman käsite sisältää kysymyksen vallasta, ja sen kautta voidaan myös ilmaista poliittisia vaatimuksia. Itse asiassa sosiaalisen ongelman määrittelyprosessi on jo itsessään poliittinen. (Walls 2013, 121–159.)

Asunnottomuus voidaan tunnistaa myös sosiaalityön ongelmaksi kahdessakin mielessä: sosiaalityön työskentelyssä asunnottomuuden kysymykset ovat alati läsnä, mutta toisaalta kyvykkyys ja halukkuus ratkaista asunnottomuusongelmaa määrittää sosiaalityön eettistä ja moraalista tilaa. Oikeuden asumiseen tulisi olla sosiaalityön tekemisen kiistaton lähtökohta eikä asunnottomuutta tulisi hyväksyä sellaisena olotilana, johon ei pyritäisi vaikuttamaan sosiaalityön työskentelyssä.

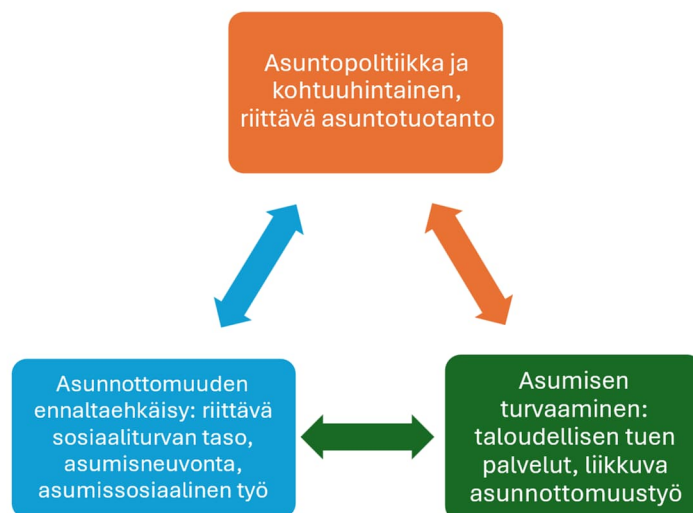
Asunnottomuuden ratkaisemisen voidaan katsoa yhteiskunnallisella tasolla edustavan kehitystä kohti parempaa yhteiskuntaa: se on yhteiskunnallinen liike, joka työntää yhteiskuntaa kohti oikeudenmukaisuutta (Parsell ym. 2025, 2). Parsell ym. (2025) jäsentävät artikkelissaan kansainvälistä asunnottomuuden vastaista työtä kahden teoreettisen, keskenään jännitteisen, lähestymistavan kautta. He vertaavat Weick:n (1984) teoriaa siitä, että sosiaalisia ongelmia tulisi edistää pienten muutosten kautta, toiseen teoriaan todellisista utopioista (Wright 2010, 2013), jonka mukaan tarvitaan radikaali, järjestelmätasoinen muutos kodittomuuden poistamiseksi. Weick:n teorian mukaan pienet muutokset aikaan saavat suurempien muutosten ketjuja, koska pieniin muutoksiin on helppo sitoutua, ja niiden kautta voidaan osoittaa nopeita voittoja. Teoriaa on kuitenkin kritisoitu siitä näkökulmasta,

että pienet muutokset voivat johtaa kehityskulkuihin, joiden avulla itse asiassa ylläpidetään vallitsevia asiantiloja (Parsell ym. 2025, 3–4).

Vaikka tunnistamme asunnottomuustyön kehittämisessä paljonkin pienten muutosten ketjuja ja sovellutuksia, rakenteellisen sosiaalityön tavoitteiden kautta katsottuna järjestelmä- ja rakennetason muutoksen tavoittelu on mitä luontevinta. Suomalaisen asunnottomuusilmiön kontekstissa se voi tarkoittaa sosiaalisen asuttamisen mallien ja riittävän kohtuuhintaisen asuntotuotannon varmistamisen lisäksi esimerkiksi hyvin toimivaa, yhteensovitettua ja monialaista liikkuvaa asunnottomuustyötä, jossa henkilön vuokrasuhteiseen asuntoon viedään hänen tarpeitaan vastaavia sosiaali- ja terveyspalveluja, kuten sosiaalityötä, psykiatrista hoitoa ja päihdetyötä.

Alla olevaan kuvaan olemme hahmotelleet asunnottomuuden poistamisen kannalta välttämättömiä elementtejä. Yksittäiset elementit eivät yksinään riitä ratkaisemaan ongelmaa, vaan tarvitaan niiden jatkuvaa, dynaamista ja systeemistä liikettä. Jos yksi osa-alue uhkaa heiketä, koko systeemi rapautuu. Elementit ovat siten toisistaan riippuvaisia ja muodostavat erottamattoman kokonaisuuden.

Asunnottomuustyön elementit ja systeemisyys

Kuvio 1. Asunnottomuustyön elementit ja systeemisyys

Systeemisyyttä havainnollistaa se dynaaminen ja jatkuva toiminta, jota asuttamistyössä tapahtuu vuokranantajatahojen, asiakkaan ja asunnottomuustyön ammattilaisten kesken. Systeemisyyks ulottuu yksittäisiä toimijoita laajemmalle kehälle. Yksittäiset kokemukset vaikuttavat siihen, kuinka auliisti vuokranantaja tarjoaa esimerkiksi sosiaalihuollon asiakkaille asuntoja. Jos huonosti menneitä asuttamiskokemuksia on paljon, vuokranantajatahon alttius asuttaa asunnottomuustaustaisia henkilöitä laskee. Tällöin tarvitaan rakenteellista työskentelyä, jonka kautta neuvotellaan taas uudestaan yhteistyöstä: kehitetään sujuvampaa yhteydenpitoa, parannetaan keinoja tarttua ongelmakohtiin, käynnistetään tukipalveluita, kuten kotiin vietävää työtä, taloudellisia tukipalveluita ja niin edelleen. Nämä toimet eivät enää kosketa vain yksilöitä, vaan puhutaan rakenteiden tasolla tehdyistä toimenpiteistä.

Tampereen kaupunki on kehittänyt asumisen turvaamisen mallia, joka on erityisen vaikeassa asuntopoliittisessa asemassa olevien henkilöiden asuttamiseksi rakennettu yhteistyömalli. Mallissa eri toimijoiden roolit, vastuut ja työskentely on määritelty tarkasti etukäteen, mutta kuitenkin niin, että mallin avulla voidaan vastata asukkaan tosiasiallisiin tarpeisiin ja yksilölliseen tilanteeseen. Tavoitteena on ratkaista asunnottomuussysteemin jokaista kohtaa: helpottaa ja nopeuttaa asuttamista, vahvistaa asuntojen saatavuutta, turvata asumisen jatkumista sekä mahdollistaa asumisen kriisitilanteisiin puuttuminen mahdollisimman joustavasti ja oikea-aikaisesti. Asumisen turvaamisen mallia on rakennettu yhdessä, osana Tampereen kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen toimenpideohjelmää.

4 Aineistot

Tämän sosiaalisen raportin aineistona on Tampereen asunnottomuuslaskennan yhteydessä tehty tyypittely asunnottomien henkilöiden olosuhteista. Lisäksi aineistona käytetään Omaan kotiin -hankkeen pseudonymisoituja asiakastapauksia.

4.1 Asunnottomuuslaskenta ja tyypittely

Asunnottomuuslaskenta Tampereella perustuu valtakunnalliseen tiedonkeruuseen, jota koordinoi Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus. Laskennan tavoitteena

on tuottaa vertailukelpoista ja systemaattista tietoa asunnottomuuden laajuudesta, rakenteesta ja ilmenemismuodoista kunnissa sekä tukea asunnottomuuden ehkäisyä ja vähentämistä koskevaa päätöksentekoa.

Laskenta toteutetaan vuosittain poikkileikkausajankohtana, joka on 15.11. Tietoja asunnottomista kuntalaisista on kerätty poikkileikkausajankohdan mukaan 1980-luvulta lähtien. Tampereen kaupunki kokoaa tiedot osana kunnilta kerättävää asunnottomuuskyselyä, joka toimitetaan edelleen valtakunnalliseen selvitykseen. Tiedonkeruu perustuu hallinnollisiin rekistereihin ja eri toimijoilta saatavaan asiantuntijatietoon, jota kootaan laajasti asunnottomia henkilöitä kohtaavilta tahoilta. Laskennassa huomioidaan asunnottomuuden eri muodot, mukaan lukien tilapäisesti tuttavien tai sukulaisten luona asuvat, laitoksissa ja väliaikaisissa majoitusratkaisuissa olevat sekä ulkona tai ensisuoissa yöpyvät henkilöt.

Osana Tampereen kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen yhteistyössä laatimaa arviota asunnottomien tamperelaisten määrästä laaditaan myös asunnottomien henkilöiden sosiaalisia olosuhteita koskeva tyypittely sekä kerätään tietoja asunnottomien henkilöiden sukupuoli- ja ikärakenteesta. Tyypittelyn tarkoituksena on paljastaa sellaisia asunnottomuuteen kiinteästi liittyviä olosuhteita, joilla voidaan arvioida olevan yhteys asunnottomuuteen. Lisäksi osana tyypittelyä tarkastellaan sosiaalisten olosuhteiden kumuloitumista asunnottomaksi arvioitujen kuntalaisten keskuudessa. Tyypittelyn tarkoituksena on varmistaa mahdollisimman ajantasainen käsitys asunnottomuusilmiöstä, tunnistaa siinä tapahtuneita muutoksia ja mahdollistaa mahdollisimman kattavaan tietoon perustuva asunnottomuuden vähentämiseen tähtäävä kehittämistyö.

4.2 Omaan kotiin -hankkeen asiakastapaukset

Vuoden 2025 keväällä käynnistyneen, Ympäristöministeriön osarahoittaman Omaan kotiin -hankkeen tavoitteena on poistaa pitkäaikaisasunnottomuus Pirkanmaalta ja vähentää kokonaisasunnottomuutta huomattavasti vuoden 2027 loppuun mennessä. Hankkeessa työskentelee asiakastyössä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia erilaisissa tehtävissä: asumisneuvojina, vankilasta asunnottomana vapautuvien henkilöiden parissa sosiaalityöntekijöinä sekä liikkuvassa monialaisessa Nopsajalka-tiimissä sairaanhoitajina, sosiaaliohjaajina ja sosiaalityöntekijänä.

Tämän sosiaalisen raportin yhtenä aineistona käytetään aitoja, pseudonymisoituja, hankkeen asiakastapauksia havainnollistamaan kehitettyjen työmuotojen ominaispiirteitä. Näiden kuuden asiakastapauksen avulla asunnottomuuteen liittyvät elämäntilanteet ja olosuhteet konkretisoituvat, ja asunnottomuustyöhön liittyvät erityispiirteet nousevat selkeämmin esille kuin jos niitä kuvattaisiin yleisellä tasolla. Hankkeessa on kevääseen 2026 työskennelty yli 500 asiakkaan kanssa, joten tapausten kautta näyttäytyy vain pieni otos asunnottomuusilmiön moninaisuudesta.

5 Asunnottomuustyö aineistojen valossa

5.1 Asunnottomien henkilöiden sosiaaliset olosuhteet

Tampereen kaupunki ja Pirkanmaan hyvinvointialue laativat vuosittain asunnottomien henkilöiden sosiaalisia olosuhteita koskevan tyypittelyn. Tyypittelyn on tarkoitus tunnistaa olosuhteita, jotka voivat asettaa henkilön asunnottomuuden vaaraan. Kuitenkin tyypittelyn rajauksena on huomioitava, ettei olosuhteen sekä asunnottomuuden syy-seuraussuhteesta voida varmistua, eikä tyypittelyä siten pidä tulkita siten, että olosuhteet olisivat kaikissa olosuhteissa asunnottomuudelle altistavia tekijöitä, vaan esimerkiksi päihteiden käyttö tai haasteet mielenterveydessä voivat olla seurausta asunnottomaksi jäämisestä. Osa tunnistetuista olosuhteista voivat myös olla osin irrallisia asunnottomuuden syyhyn nähden. Tyypittely osoittaa, kuinka haavoittavat sosiaaliset olosuhteet kerrostuvat asunnottomien henkilöiden elämäntilanteissa sekä samalla toimii osoituksena siitä, millaisia palveluja on yhteensovitettava, jotta asunnoton henkilö saisi laajuudeltaan ja laadultaan mahdollisimman kattavasti tosiasiallista tarvettaan vastaavaa tukea.

Asunnottomien henkilöiden tyypittelyssä tunnistettuja olosuhteita olivat seuraavat: hauraat itsenäisen asumisen taidot ja haasteet elämänhallinnassa; taitamattomuus taloudellisissa asioissa, vuokravelkaantuminen ja muu velkaantuminen; päihteiden ongelmakäyttö; psykiatrinen sairaus; rikostausta; somaattinen sairaus; lastensuojelulain ja kotoutumislain mukainen jälkihuolto; lähisuhdeväkivalta sekä muut olosuhteet, jotka asunnottoman henkilön ilmoittava taho oli arvioinut merkityksellisiksi henkilön tilanteen kannalta.

Hauraat itsenäisen asumisen taidot korostuivat merkittävästi erityisesti nuorten asunnottomien henkilöiden kohdalla. Tampereella oli arvion mukaan poikkileikkauspäivänä 15.11.2025 94 alle 25-vuotiaasta asunnotonta henkilöä (20 % kaikista asunnottomista). Alle 29-vuotiaita asunnottomia kaikista yksin elävistä asunnottomista oli 38 %. Vaikka alle 29-vuotiailla asunnottomilla haasteet elämänhallinnassa ja itsenäisen asumisen valmiuksissa ylikorostuivat, eivät nämä haasteet olleet kaikkien osalta suoraan yhteydessä esimerkiksi päihteiden

ongelmakäyttöön. Karkeasti noin puolella alle 29-vuotiaista asunnottomaksi arvioituista henkilöistä haasteet itsenäisen asumisen taidoissa yhdistyivät päihdekäyttöön, mutta vastaavasti toisella puoliskolla vastaavaa kerrostumista ei ollut havaittavissa. Voidaankin päätellä, että nuoret henkilöt hyötyisivät tilanteestaan riippuen nimenomaan itsenäisen asumisen valmiuksiin kohdistetusta tuesta, jota voitaisiin tarjota myös ryhmämuotoisesti nuorten omista lähtökohdista käsin.

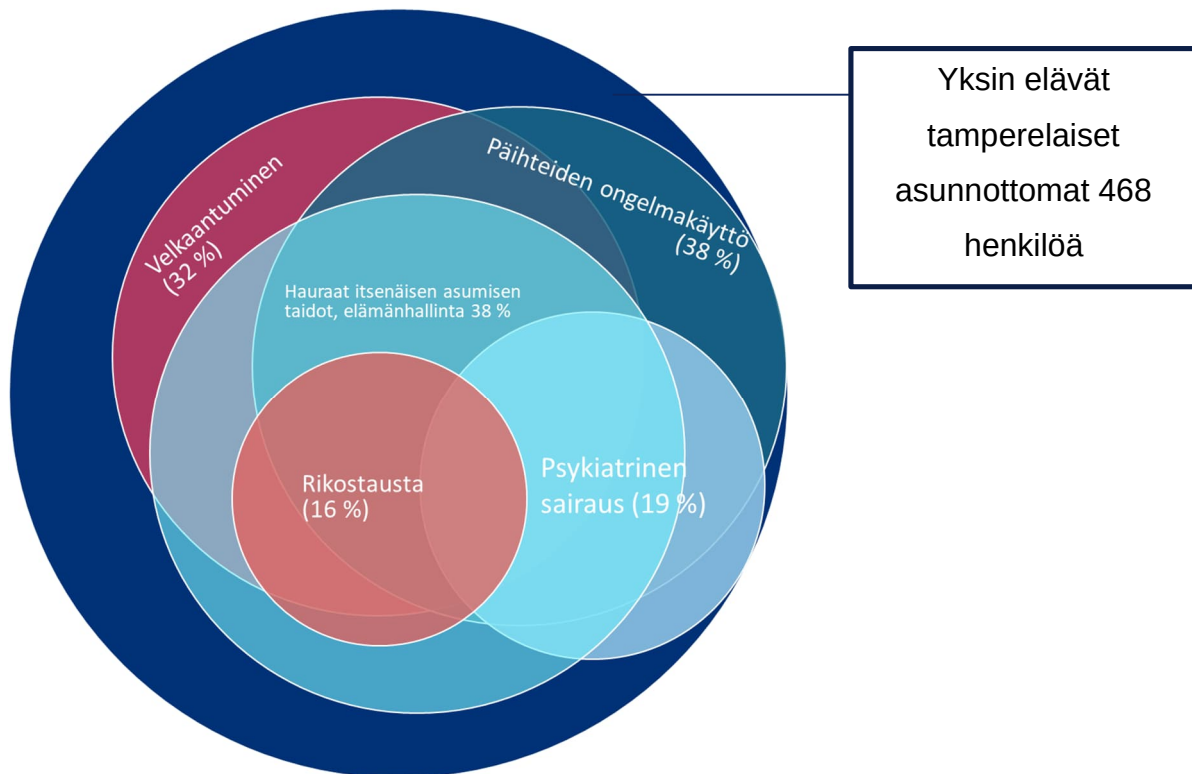
Velkaantuminen kosketi kaikkia asunnottomien henkilöiden ikäryhmiä.

Velkaantumistausta liittyi todennettavasti 32 %:n asunnottomista olosuhteisiin.

Kuitenkin todennäköistä on, että tosiasiallinen luku on merkittävästi tätä suurempi.

Jos henkilöllä on asumisen järjestämistä merkittävästi heikentäviä muita vaikeuksia sosiaalisissa olosuhteissaan, on mahdollista, että velkaantumistaustaa ei ole arvioitu asunnottomuuteen liittyväksi keskeiseksi tekijäksi, eikä siitä tämän vuoksi välttämättä ole kirjauksia. Tällainen tilanne saattaa olla esimerkiksi vaikeasti päihteillä ja mielenterveydellä samanaikaisesti oireilevien henkilöiden osalta.

Asunnottomista naisista noin 40 %:lla oli taustallaan asunnonsaantia keskeisesti vaikeuttavaa velkaantumista. Naisten kohdalla velkaantuminen liittyi useimmin samanaikaisiin haasteisiin elämänhallinnassa.

Kuvio 2. Asunnottomien henkilöiden sosiaalisten olosuhteiden päällekkäisyys Tampereella.

Alla olevaan taulukkoon on koottu Pirkanmaan kuntien asunnottomuusluvut siten kuin ne on koottu Varken asunnottomuusselvitykseen (2026). Asunnottomuusselvitys koostetaan 15.11. yhden päivän poikkilaskentaan perustuen, joten taulukon luvut kuvaavat 15.11.2025 tilannetta. Suluissa oleva luku kuvaa vuoden 2024 tilannetta. Osa Pirkanmaan kunnista ilmoitti, ettei kunnassa ollut asunnottomia henkilöitä poikkileikkauspäivänä. Lisäksi osa kunnista jätti vastaamatta Varken kyselyyn.

Kunta *	Yksinelävät	Pitkäaikaisasunnottomat	Naiset	Nuoret	Maahanmuuttajat
Tampere	468(391)	116 (92)	104(86)	94(68)	93 (69)
Nokia	15 (-)	5 (-)	0 (-)	1 (-)	0 (-)
Ylöjärvi	10 (8)	6 (3)	1 (1)	1 (0)	1(0)
Akaa	4 (-)	0 (-)	1 (-)	0 (-)	0 (-)
Vesilahti	1 (-)	0 (-)	0 (-)	0 (-)	0 (-)
Valkeakoski	7 (6)	5(2)	2 (0)	2 (0)	0 (0)
Pirkkala	12 (3)	3 (0)	8 (0)	6 (0)	1 (0)
Kangasala	11 (16)	0 (1)	1 (2)	0 (5)	0 (0)
Hämeenkyrö	1 (-)	1 (-)	0 (-)	0 (-)	0 (-)
Sastamala	13 (12)	2 (0)	4 (0)	1 (0)	0 (0)
YHTEENSÄ	542 (441)	138 (98)	121(89)	105(73)	95 (69)

Taulukko 1. Asunnottomat Pirkanmaalla 2025

5.2 Havaintoja asunnottomuuteen liittyvistä ilmiöistä

Keskeinen asunnottomuuteen liittyvä ilmiö toteutetun tyypittelyn perusteella oli koettu tuloköyhyys, joka yhdistyy hauraisiin taloudenhallinnan valmiuksiin sekä samanaikaiseen sosiaaliseen ja taloudelliseen tukiverkottomuuteen.

Toimeentulotukea ei alun alkaen ole tarkoitettu pitkäaikaiseksi ensisijaisia etuuksia paikkaavaksi taloudellisen tuen muodoksi, vaan se tarkoituksena on ollut turvata tavanomainen elämä lyhytaikaisissa taloudellisissa kriisitilanteissa.

Koska ensisijaisten etuuksien kuten työmarkkinatuen taso on pysynyt matalana, täydentää perustoimeentulotuki useille henkilöille kuukaudesta ja vuodesta toiseen ensisijaisien etuuksien riittämättömyyttä. Perustoimeentulotuella eläminen vaatii merkittäviä taloudenhallinnan valmiuksia ja ennakointikykyä – sellaista kyvykkyyttä, jota harvalla keskituloisella on. Käytettävissä olevat varat on saatava riittämään kuukaudeksi, mutta mihinkään äkillisiin menoihin (esimerkiksi pyykinpesukoneen rikkoutuminen) ei toimeentulotukea saavan ole mahdollista varautua. Jos

toimeentulotuesta henkilö onnistuisikin säästämään kuukausittain pienen summan, on vaarana, että tämä otetaan huomioon käytettävissä olevana tulona perustoimeentulotuesta päätettäessä. Asunnottomuutta kokevien sosiaalisten olosuhteiden tyypittelyn perusteella vaikutti, että sosiaaliturvaan jo toimeenpannut leikkaukset vaikeuttivat entisestään haavoittuvassa taloudellisessa tilanteessa olevien olosuhteita.

Asunnottomuutta kokevilla taloudenhallinnan haasteet yhdistyivät suojaavien tekijöiden puuttumiseen. He olivat tarkastelussamme usein sekä sosiaalisesti että taloudellisesti tukiverkottomia ja vailla huolta pitäviä verkostoja. Näillä henkilöillä asunnottomuus liittyi ensisijaisesti vuokranmaksuvaikkeuksiin, jotka olivat peräisin yksittäisestä kriisitilanteesta tai useiden olosuhteita horjuttavien tekijöiden yhteisvaikutuksesta. Vaikutti myös, että naisilla asunnottomuus kytkeytyi tavallisemmin taloudenhallinnan haasteisiin, kun taas miehillä asunnottomuus liittyi laajemmin elämänhallinnan vaikeuksiin.

Asunnottomien sosiaalisten olosuhteiden tyypittelyssä kohtasimme myös ulkomaan kansalaisia, joiden asumisolosuhteet olivat epäselvät ja joilla oli tarve hyvin edulliselle asunnolle. Kaikilla ei ollut kotikuntaa Suomessa. Asiakirja- ja rekisteritiedon perusteella varmuutta näiden henkilöiden asunnottomuusstatuksesta ei ollut, joten heitä ei sisällytetty asunnottomuusselvitykseen. Päättelimme, että ainakin jotkut näistä henkilöistä ja perheistä saattoivat olla EU:n ulkopuolelta Suomeen tulleita opiskelijoita. He eivät pääsääntöisesti olleet sosiaalihuollon asiakkaita. Näiden henkilöiden asuntohakemuksissa laatimien kuvausten mukaan heillä oli keskuskaupunki-Tampereen todelliseen vuokratasoon nähden hyvin rajallinen maksukyky ja taloudellisesti hankalat olosuhteet.

Tyypittelyssä korostuivat edelleen myös kerrostuneissa hyvin vaativissa elämäntilanteissa olevat henkilöt, jotka vaikuttivat olevan monin tavoin hyvin suojattomassa asemassa. Näihin olosuhteisiin liittyi esimerkiksi rikostaustaa, päihteiden toisinaan hallitsematontakin ongelmakäyttöä, haavoittavia ihmissuhteita, väkivallan kokemista ja tekemistä, perustavanlaatuisen turvallisuuden järkkymistä sekä syvää epäluottamusta auttamisjärjestelmään. Nämä henkilöt vaikuttivat olevan institutionaalisesti turvattomassa asemassa erityisesti, kun heitä pyrittiin tukemaan

esimerkiksi sosiaalihuollon tavanomaisin keinoin. Tämä liittyi käsityksemme mukaan siihen, että tilanteet olivat syvyydeltään ja vaativuudeltaan sellaisia, että niin sanottujen peruspalveluiden toimintalogiikka ei muovautunut ja joutanut tukemaan näitä henkilöitä sellaisin ehdoin kuin mitä asunnottomuuden päättäminen tai sen ehkäiseminen olisi vaatinut. Kyse ei välttämättä niinkään ole ammattihenkilöiden osaamiseen liittyvistä kysymyksistä, vaan palvelujärjestelmämme kyvyttömyydestä tarjota kaikista suojattomimmille henkilöille vaikuttavaa erityistä tukea, joka tähtää viime kädessä ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan varmistamiseen.

5.3 Omaan kotiin -hankkeen asiakastapaukset

Ensimmäinen asiakastapausesimerkki on asumisneuvontatyöstä. Hankeen kolme asumisneuvojaa työskentelee asunnottomina ja asunnottomuusuhan alla olevien henkilöiden parissa, ja heidän tehtävänä on auttaa konkreettisesti asunnon hakemisessa, saamisessa ja asumisen turvaamisessa.

Alkutilanne: Asiakas on maahan muuttanut, keski-ikäinen mies, jonka asunnottomuuden taustalla on erotilanne. Hänellä on lapsia, joita hän ei ole kuitenkaan pystynyt asunnottoman ollessaan tapaamaan. Työskentelyn alkaessa asiakas on nukkunut autossa. Yhteydenotto hankkeeseen tulee diakoniatyöntekijältä. Asiakas ei ole yrityksistään huolimatta onnistunut saamaan vuokra-asuntoa.

Työskentelyvaihe: Asumisneuvoja tapaa asiakkaan seurakunnan tiloissa yhdessä diakonin kanssa. Hän kartoittaa asiakkaan taustoja ja palvelutarpeita. Työskentelyä helpottaa mahdollisuus tulkkauspalveluihin. Asiakkaan toimintakyky ja taidot ovat riittäviä itsenäiseen vuokra-asumiseen, joten asumisneuvoja kartoittaa laajasti eri mahdollisuuksia vuokra-asuntomarkkinoilta. Hän löytää yksityisen vuokranantajan, joka kuultuaan asumisneuvonnan ja diakoniatyön tarjoamasta tuesta asumiseen liittyvissä järjestelyissä on valmis vuokraamaan asiakkaalle asunnon, vaikka tällä ei ole luottotietoja. Asumisneuvoja avustaa asiakasta kaikissa asunnon saamiseen liittyvissä viranomais- ja muissa velvoitteissa, kuten sähkösopimuksen laatimisessa. Koska asiakkaalla ei ole mitään

omaisuutta, häntä avustetaan taloudellisesti välttämättömien tarvikkeiden hankinnassa. Diakoniatyöntekijä avustaa asiakasta myös konkreettisesti kauppa-asioinneilla.

Lopputilanne: Asiakas muuttaa omaan kotiin, jossa asuminen lähtee sujumaan ilman ongelmia. Diakoniatyöntekijä jatkaa asiakkaan kanssa työskentelyä. Koska asumisneuvoja arvioi asiakkaalla edelleen olevan tuen tarpeita, hän ohjaa asiakkaan soteaseman sosiaalityöhön, josta asiakkaalle nimetään omatyöntekijä.

Työskentelyn ominaispiirteitä ja edellytyksiä: Asumisneuvojan viranomaisroolin kautta mahdollistui tulkkipalvelujen käyttö, taloudellisen tuen myöntäminen sekä laaja palvelutarpeiden kartoittaminen. Työskentelyssä vaadittiin joustavuutta ja luovuutta tapaamispaikkojen, asioiden hoitamisen ja asunnon hakemisen osalta. Lisäksi vaadittiin taitoja neuvotella yksityisen vuokranantajan kanssa siten, että asiakas näyttäytyi mahdollisena ja houkuttelevana vuokralaisena. Käytännössä vaadittiin esteiden poistamista ja purkamista, jotta asunnoton henkilö pääsi autostaan omaan vuokra-asuntoon.

Esimerkkitapauksen kautta nousee esiin asumisneuvontatyön erityisosaaminen sen kyvykkyydessä käyttää luovuutta ja harkintaa, jotta heikossa asuntomarkkina- asemassa oleva asunnoton henkilö saa asunnon. Ilman viranomaisroolissa olevaa asumisneuvojaa asiakas tuskin olisi onnistunut löytämään asuntoa. Toisaalta tapauksessa korostui myös monialainen yhteistyö, jossa diakoniatyöntekijällä oli suuri rooli käytännön tukena ja apuna.

Toinen esimerkki on myös asumisneuvonnasta.

Alkutilanne: Asiakkaalle on kertynyt suurehko vuokravelka. Velkaa on kertynyt pidemmältä aikaväliltä, ja osa on myös isoista vesitasauslaskuista johtuvaa velkaa. Asiakkaan taloutta on kuormittanut myös se, että

asunnossa on suora sähkölämmitys. Asiakas ei ollut kuitenkaan talvikuukausina hakenut perustoimeentulotukea.

Asiakas on romanitaustainen, ja hänellä on kulttuurinsa mukaisesti tarkkaan rajatut alueet, jossa voi asua. Asiakkaalle on haettu jo häättöä, mutta vuokranantaja alkoi pohtimaan, että asiakasta on hankalaa jatkoasuttaa romanikulttuurin sääntöjen vuoksi. Vuokranantaja päätyi pohdintojen jälkeen siihen, että mahdollistaa asiakkaan asumisen jatkumisen, mikäli kertynyt velka maksetaan. Vuokranantaja ottaa asiakkaan luvalla yhteyttä Omaan kotiin-hankkeen asumisneuvojaan.

Työskentelyvaihe ja lopputilanne: Asumisneuvoja lähti työskentelemään asiakkaan asumisen pelastamiseksi. Asiakstapaamisella kartoitettiin tilannetta ja asumisen taitoja. Kartoituksen perusteella arvioitiin, että asiakkaalla on hyvät edellytykset jatkossa huolehtia vuokranmaksusta, kunhan saa tässä kohtaa asunnon pidettyä. Tapaamisella sovittiin, että aletaan myös selvittämään, löytyykö samalta vuokranantajalta löytyisi asunto, jossa ei olisi suoraa sähkölämmitystä. Vuokravelka hoidettiin Pirkanmaan hyvinvointialueen toimesta, ja asiakkaan asuminen jatkui normaalisti. Vuokranantaja lupasi osoittaa asiakkaalle toista asuntoa, kun sellainen vapautuu.

Työskentelyn ominaispiirteitä ja edellytyksiä: Asumisneuvojan mahdollisuudet tukea vuokranantajan päätöstä hädän perumisesta olivat avainasemassa. Tarvittiin ymmärrystä kulttuurillisista erityispiirteistä ja viranomaisroolin tuomia mahdollisuuksia myöntää taloudellista tukea.

Esimerkissä keskeisiksi nousevat ymmärrys asiakkaan taustoista ja niistä reunaehdoista, joita kulttuurilliset tekijät asumiselle asettavat. Ilman joustavuutta ja hyvää yhteistyötä vuokranantajan ja asumisneuvojan välillä häättöä ei olisi saatu peruttua. Häättö on aina kallein ja epäsuotuisin ratkaisu asiakkaan lisäksi myös vuokranantajalle, joten mikäli häättö voidaan välttää, kannattaa sen eteen työskennellä. Vaikka asuminen joka tapauksessa päättyisi, on asumisneuvonnan työskentelyn avulla mahdollista usein välttää pitkä ja kallis häättöprosessi.

Seuraava esimerkki on myös asumisneuvonnasta.

Alkutilanne: Asiakas oli jäänyt asunnottomaksi mielenterveysongelmista johtuneiden vuokravelkojen aiheuttaman hädän vuoksi. Vaikka asiakkuus oli sosiaalihuollossa käynnistynyt, vuokranantaja ei suostunut perumaan häättöä. Kun asumisneuvoja aloitti työskentelyn, asiakas majoittui ystävänsä luona, tulona hänellä oli ainoastaan työmarkkinatuki. Asiakkaalle oli jo haettu välitystilipalvelu ja asuntoa oli yritetty etsiä hänen kanssaan.

Työskentelyvaihe: Asumisneuvoja kartoitti asiakkaan tilannetta. Hänellä ei ollut aiempaa asumisen velkaa eikä asiakkaan arvion mukaan asumisessa muutenkaan haasteita. Tuore vuokravelka kuitenkin häiritsi uuden asunnon löytymistä. Mielenterveysongelmien vuoksi asiakas oli ohjattu miepä-palveluihin. Lisäksi hänet ohjattiin soteasemalle, josta hänelle nimettiin oma sosiaalityöntekijä. Asumisneuvojan työskentely keskittyi erityisesti asunnon hakemiseen ja vuokranantajayhteistyöhön. Lisäksi hän edisti tuetun asumisen palvelun saamista, jotta asiakkaan asuminen tulisi turvattua. Asiakas sai asunnon yleishyödylliseltä vuokranantajalta. Asunto oli kuitenkin Kelan rajoihin nähden ylikallis eikä Kela huomioinut asumismenoja toimeentulotukilaskelmassa, mistä aiheutui heti asumisen aluksi uutta vuokravelkaa. Asumisneuvoja selvitti asiaa Kelan ja vuokranantajan kanssa ja kiirehti välitystilin saamista.

Lopputilanne: Tuetun asumisen aloituspalaverissa olivat mukana asiakas, asumisneuvoja, sosiaalityöntekijä sekä tuetun asumisen ohjaaja. Asumisneuvoja jättäytyi työskentelystä pois, mutta tarvittaessa palaisi työskentelyyn, mikäli erityisesti asumisen asioissa ilmenisi haasteita, joissa työparityöstä olisi hyötyä.

Työskentelyn ominaispiirteitä ja edellytyksiä: Asiakkaan tilanteessa sosiaalihuollon palvelut, kuten tuettu asuminen, sosiaaliohjaus ja sosiaalityö sekä välitystili olivat edellytyksiä asumisen onnistumiselle omassa vuokra-asunnossa. Ilman viranomaistyötä asiakkaan olisi ollut hyvin vaikea saada asuntoa ja onnistua pitämään se. Asumisneuvojan

osaamista tarvittiin erityisesti asunnon löytämiseksi ja sosiaalihuollon tarpeen arvioimiseksi.

Tapausesimerkki on melko tyypillinen kuvaus siitä, millaiset syyt johtavat asunnon menettämiseen ja millaisia keinoja sosiaalihuollolla on sekä auttaa uuden asunnon löytämisessä että asumisen turvaamisessa. Mielenterveysongelmista kärsivän henkilön on usein hyvin vaikea toimia itsenäisesti asunnottomuuden kaltaisessa elämänkriisissä, jossa vaaditaan paljon toimintakykyä asioiden hoitamiseksi. Lisäksi usein uuteen kotiin pääseminen edellyttää rakenteellisten esteiden poistamista.

Kolmannessa tapausesimerkissä työntekijänä on vankierityisen sosiaalityön sosiaaliohjaaja. Hänen tehtävänä on toimia vankilasta asunnottomana vapautuvan asiakkaan omatyöntekijänä.

Alkutilanne: Asiakas on alle 30-vuotias mieshenkilö, jolla on vankilakierrettä sekä rajua päihdekäyttöä nuoruudesta saakka. Taustalla on lastensuojelun asiakkuus. Asiakas aloitti vankilassa korvaushoidon ja on siitä hyötynyt. Hän aloitti vankilassa myös suunnanmuutokseen tähtäävän työskentelyn, jonka myötä hän on jättänyt vanhat rikolliset piirit pois elämästään. Hän vapautui avovankilasta valvotun koevapauden kautta (muutti veljensä asuntoon väliaikaisesti). Asiakkaalla on vaikea ADHD, johon on lääkitys käytössä. Asiakas ohjataan Risestä vankierityiselle sosiaalityöntekijälle.

Työskentelyvaihe: Tapaamiset alkavat vankila-aikana etäyhteyksin, koska vankila sijaitsee toisella puolella Suomea. Tapaaminen järjestettiin kasvokkain heti vapautumisviikolla. Sosiaalityöntekijä aloitti asunnon etsimisen yhdessä asiakkaan kanssa samalla kun kartoitti asiakkaan asumiskykyä ja eri asumisvaihtoehtoja. Kartoituksen perusteella haettiin yhteisöllistä asumispalvelua, mutta jonojen vuoksi palvelun saaminen osoittautui vaikeaksi. Sosiaalityöntekijä laatii asuntolausunnon tavalliseen vuokra-asuntoon, jossa asumista tuettaisiin vankierityisellä, intensiivisellä sosiaalityöllä. Asiakas aloitti kuntouttavassa työtoiminnassa

rikostaustaisten parissa pitkään työtä tehneessä yhdistyksessä, jossa työtoimintaa kolme kertaa viikossa.

Asiakkaan kanssa tehtiin yhdessä suunnitelma siitä, miten asuminen saadaan sujumaan. Välitystilipalvelu haettiin vuokranmaksun tueksi. Asiakkaan toimintaympäristö osallistettiin mukaan yhteistyöhön verkostoneuvottelun keinoin. Lisäksi sosiaalityöntekijä pyysi työparikseen työkykykoordinaattorin, joka suunnitteli työllistymis- ja opintopolkuja asiakkaan kanssa.

Lopputilanne: Asiakas sai asunnon tavallisesta vuokraloyhtiöstä, johon hän muutti. Hän jatkoi kuntouttavaa työtoimintaa ja korvaushoitoa, jota on voitu vähentää asteittain. Päihdehoidon suunnitelmana oli korvauslääkkeen purku vähitellen, jonka jälkeen lääkityksenä olisi ainoastaan ADHD-lääkitys. Asiakkaan tavoitteena on opintojen aloittaminen tulevana syksynä. Asuminen on sujunut hyvin ja ongelmitta. Asiakas on kiinnostunut kokemusasiantuntijuudesta. Asiakkaan tilanne on vakaa ja vakiintunut eikä vankierityiselle sosiaalityölle ole enää tarvetta, joten asiakas siirtyi peruspalveluihin soteaseman sosiaalityöhön ja sosiaaliohjaukseen. Työkykykoordinaattori jatkoi rinnalla kulkevaa sosiaalista kuntoutusta asiakkaan tukena.

Työskentelyn ominaispiirteitä ja edellytyksiä: Asiakassuhteen luominen jo vankeusaikana ja tiivis yhteydenpito vapautumisen nivelvaiheessa olivat korostuneen tärkeitä. Asiakkaan kanssa yhdessä tehty suunnitelma loi edellytykset sille, että asiakas saattoi kokea työskentelyn mielekkäänä itselleen. Sosiaalityöntekijä käytti monialaista verkostoa ja työparia oman työnsä tukena, mikä antoi lisää työkaluja rikoksettoman elämän tukemiseen. Itsenäinen asuminen onnistui vaikeasta elämänhistoriasta huolimatta, kun sosiaalityöntekijä pystyi tukemaan asiakasta intensiivisesti ja vuokranmaksu varmistui välitystilin kautta.

Asiakastapaus osoittaa sosiaalihuollon keinoja ja mahdollisuuksia tukea rikoskierteessä olevia henkilöitä rikoksettomaan ja mielekkääseen elämään silloin,

kun asiakas on valmis muuttamaan elämänsä suuntaa. Vankilasta asunnottomana vapautuvan henkilön riski uusintarikollisuuteen on korkea: keskimäärin noin 15–17 prosenttia muita vapautuneita vankeja korkeampi, joten asunnon järjestämisessä tukeminen on ensiarvoisen tärkeää. (Aaltonen ym. 2021.) Rikoksista irtautumiseen liittyy kuitenkin paljon identiteettityötä, jota vain harva pystyy tekemään ilman mitään tukea. Siitä syystä rikoserityisellä sosiaalityöllä, työkykykoordinaattorin voimavarakeskeisellä työskentelyllä ja järjestöjen asiantuntemuksella on keskeinen merkitys vankilasta vapautuvien ihmisten kohdalla.

Neljäs tapausesimerkki on Nopsajalka-tiimin työskentelystä. Tapauksessa ovat mukana tiimin sosiaaliohjaaja, sairaanhoitaja ja sosiaalityöntekijä. Moniammatillisen työskentelyn vahvuudet nousevat esimerkin kautta hyvin esiin: asiakkaan palveluketjut ovat sujuvia ja oikea-aikaisia.

Lähtötilanne: Asiakas on 30-vuotias mies, joka on ollut asunnottomana kaksi vuotta saatuaan hädän vuokravelkojen takia. Hän on majoittautunut tutuilla ja yksittäisiä kertoja asumispäivystyksessä. Asiakas on yrittänyt etsiä asuntoa itsenäisesti, mutta ei ole onnistunut. Hän ei ole myöskään hakeutunut muihin sote-palveluihin. Asiakkaalla on masennusta ja ahdistusta. Hän käytti päihteitä maltillisesti ennen häättöä, mutta asunnottomuuden aikana päihteidenkäyttö lisääntyi.

Työskentelyvaihe: Nopsajalka-tiimi tavoitti asiakkaan päivätoimintakeskuksessa. Häntä tavataan kahvilla, mukana sosiaalityöntekijä ja sairaanhoitaja. Asiakkaalle aloitettiin sosiaalihuollon palvelutarpeen arvio ja terveydenhuollon hoidontarpeenarvio. Sairaanhoitaja arvioi, että asiakas hyötyisi päihdepalveluista ennen itsenäisen asumisen järjestelemistä. Hän pääsi sairaanhoitajan arviolla katkaisuhuoltoon, josta etenee päihdekuntoutukseen. Sosiaalityöntekijä kartoitti asiakkaan asumis-, koulutus- ja työhistoriaa sekä taloudellista tilannetta. Hän suositteli asiakkaalle välitystiliä taloudenhallinnan tueksi. Nopsajalka-tiimin sosiaaliohjaajat veivät asiakkaan päihdekatkolle ja kävivät tapaamassa häntä kuntoutuksen aikana.

Asiakkaan tilanne tasaantuu kokonaisvaltaisesti. Asiakkaalle löytyy vuokra-asunto päihdekuntoutuksen aikana. Sosiaalityöntekijä saa vuokranantajan kanssa sovittua asiakkaan muutosta vapautuvaan asuntoon päihdekuntoutuksen jälkeen, ja tiimin sosiaaliohjaajat järjestävät muuttoon liittyvät käytännön asiat asiakkaan kanssa.

Lopputilanne: Asiakas muutti omaan vuokra-asuntoon, jonne Nopsajalka-tiimi tarjosi monialaisen tukensa asiakkaan muutettua: Sairaanhoidaja sopi jatkopalvelut perusterveydenhuollon miepä-tiimiin, sosiaaliohjaajat tukevat arjen sujumisessa kotikäynneillä ja psykososiaalisella tuella yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa. Sosiaaliohjaajat kävivät asiakkaan kanssa tutustumassa päihteettömyyttä tukeviin palveluihin, joihin asiakas kiinnittyi. Vuokranantajan kanssa kommunikoidaan avoimesti joka vaiheessa.

Työskentelyn ominaispiirteitä ja edellytyksiä: Monialaisen tiimin asiantuntijuuden laaja hyödyntäminen takasi asumisen onnistumisen vaikeasta lähtötilanteesta huolimatta tavallisessa vuokra-asuntokannassa. Onnistumisen kannalta oleellista oli oikea-aikainen ja sujuva pääsy päihdehoitoon ja kuntoutukseen, jonka jälkeen asiakas sai välittömästi asunnon eikä palannut asunnottomaksi. Yhteydenpito tiiviisti vuokranantajan kanssa loi edellytykset luottamukseen siitä, että asuminen sujuu. Välitystilin avulla varmistettiin vuokranmaksu. Nopsajalka-tiimi hyödynsi laajasti sekä julkisia että järjestöjen palveluja, joten asiakkaalle muodostui riittävä ja kattava tukiverkko päihteettömyyden ja mielekkään elämän tueksi.

Tapausesimerkki havainnollistaa, millaista hyötyä liikkuvasta moniammatillisesta työskentelystä parhaimmillaan on. Asiakas, joka olisi asunnottomuuden pitkittyessä ja päihdeongelman syvetessä voinut päätyä hyvin raskaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, pärjäsi tiimin tuella tavallisessa vuokra-asunnossa. Ilman päihdehoitoa ja psykososiaalista tukea asuttaminen tavanomaiseen asuntokantaan ei olisi kuitenkaan ollut mahdollista. Oikea-aikaisten ja riittävien päihdepalvelujen saaminen olikin tässä tapauksessa selkeä edellytys, jotta asiakas sai ja pystyi muuttamaan itsenäiseen asumiseen.

Vaikka tapausesimerkkien kautta saattaakin välittyä kuva siitä, että asunnottomien henkilöiden kohdalla vaaditaan monen ammattilaisen, tukipalvelun ja kuntoutuspalvelujen laajaa kokonaisuutta, tulevat intensiiviset ja laajatkin avopalvelut huomattavasti halvemmiksi kuin osasto- tai laitospalvelut, puhumattakaan vankilan kaltaisesta laitoksesta. Lisäksi asiakkaat saavat kaikissa esimerkkitapauksissa aidon mahdollisuuden rakentaa itsenäistä, oman näköistään elämää omassa kodissaan, mitä voi pitää sosiaalityön ja koko palvelujärjestelmän kannalta tavoiteltavana onnistumisena.

Viimeisessä tapausesimerkissä kuvataan erittäin vaikeassa elämäntilanteessa olevan asunnottoman naisen tilannetta. Tässä tapauksessa palvelujärjestelmä ei ole kyennyt auttamaan asiakasta eikä ratkaisua hänen asunnottomuuteensa ole löytynyt.

Alkutilanne: Asiakas on asunnoton nainen, joka majoittuu pääasiallisesti joko asumispäivystyksessä tai jonkun tuttavien luona, viimeisimmäksi tavattu häntä kriisiasumiseen tarkoitetussa palveluntuottajan asumispalvelussa. Asiakkaalla on diagnosoitu vakava psykiatrinen sairaus, persoonallisuushäiriödiagnoosi ja monipäihderiippuvuus. Asiakkaalla on lapsuudesta saakka ollut psyykkistä oireilua, nuoruudestaan lähtien ollut psykiatrisia hoitosuhteita ja sairaalajaksoja sekä psykiatrian että somatiikan puolella. Viimeisimpänä infektio-osastolla keuhkokuumeen ja raajan infektion vuoksi; useita jaksoja psykiatrian osastolla lähinnä itsetuhoisuuden vuoksi; pahoinpitelyn seurauksena ollut neurokirurgian osastolla. Hänellä on paljon päivystyskäyntejä, jossa asiointi on kuitenkin haastavaa ja hoidon kannalta epäadekvaattia. Päivystykseen hakeutunut sekä itsenäisesti että ensihoidon toimittamana. Asiakkaalla on hoitosuhde psykiatrian poliklinikalla, mutta ei ole sitoutunut poliklinikkahoitoon.

Työskentelyvaihe: Nopsajalka-tiimin liikkuvaa ja etsivää työtä tekevä sosiaaliohjaaja sekä tiimin sosiaalityöntekijä työskentelevät asiakkaan kanssa. Asiakasta tavattu useissa paikoissa ja koitettu edistää hänen asumisensa järjestymistä. Asiakas oli pitkän jakson asumispäivystyksessä.

Lopputilanne: Asiakas on edelleen asunnottomana. Häntä on yritetty asuttaa eri asumispalveluyksiköihin, mutta asuminen ei ole onnistunut joko siksi, ettei asiakasta ole suostuttu yksikköön asuttamaan tai hän on itse poistunut muutaman päivän kuluttua asumispalvelusta. Tastussa asiakas on käyttäytynyt aggressiivisesti ja poliisia on välillä tarvittu turvaamaan tilannetta. Asumispalveluyksiköt kokevat, etteivät voi asiakasta asuttaa tämän aggressiivisen käyttäytymisen vuoksi.

Työskentelyn ominaispiirteitä ja edellytyksiä: Asiakkaan kanssa työskentelyssä korostuu liikkuvan, moniammatillisen työn tarpeellisuus. Hänen kohdallaan toimivaa on ollut pitkäjänteinen ja kiinnipitävä työorientaatio, joka vaatii myös nopeaa reagointia (asiakas saattaa olla pitkiä aikoja niin, että häntä ei tavoita). Asiakkaan kohdalla korostuu myös tietämys mielenterveysongelmista sekä traumatisoitumisen vaikutus asiakkaan käytökseen.

Tapausesimerkin kautta nousee näkyväksi, miten haastavien ja moninaisten ongelmien kanssa osa asunnottomista henkilöistä kamppailee. Jos ongelmat ovat syntyneet vuosien ja vuosikymmenten aikana, niiden ratkaiseminen vaatii usein aivan poikkeuksellisen vahvaa asiantuntijuutta ja ratkaisujen räätälöintiä. Sosiaalihuolto ei pysty yksinään ratkaisemaan tilannetta, vaan tarvitaan terveydenhuollon, asumispalvelujen ja muiden sosiaalihuollon palvelujen yhteensovittamista.

Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisukäytännössä korostetaan, että haluttomuus ottaa vastaan palveluja tai asiakkaan haastava käyttäytyminen ei ole hyväksyttävä peruste jättää asiakasta vaille hänen tarvitsemiaan palveluita (ks. esim. EOAK/7682/2025). Lisäksi oikeusasiamies on korostanut, että hätämajoituksen järjestämisellä on läheinen yhteys julkiselle vallalle asetettuun velvollisuuteen turvata välttämätön huolenpito tilanteissa, joissa henkilö ei itse kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa. Samalla apulaisoikeusasiamies on kuitenkin korostanut, että välttämättömän huolenpidon turvaamisen edellytykset eivät ole samanlaisia lyhytaikaisen asunnottomuuden sekä pitkäaikaisen ja toistuvan asunnottomuuden kohdalla, minkä lisäksi merkitystä on sillä, millaisista asiakkaista

on kyse (EOAK/1142/2025). Toisin sanoen vaikeat olosuhteet asumispäivystyksessä tai muussa asunnottomille henkilöille tarkoitetussa majoituksessa voivat ajan myötä kumuloitua ihmisarvoa loukkaavaksi.

Apulaisoikeusasiamies onkin korostanut, että käytännöt, jotka lyhytaikaisessa majoituksessa voidaan kokea epämiellyttävänä voivat erityisesti pidempiaikaisessa käytössä vaurioittaa vakavasti yksittäisen henkilön terveyttä ja hyvinvointia ja painottanut, että jatkuva fyysisen ja henkisen väkivallan mahdollisuus, pitkäaikainen kaltoinkohtelu muiden asiakkaiden taholta, kieltä levätä omassa rauhassa päivän aikana, oman tilan puute ja se ettei ole mahdollista saada omaa kotia omine pysyvine tavaroineen voivat kuormittaa jokaista asiakasta. Lisäksi apulaisoikeusasiamies on katsonut, että kun kyse on asiakkaista, joilla on vaikea fyysinen ja / tai psyykkinen perussairaus, asiakas on hyvin nuori tai ikääntynyt tai hänellä on eri syistä johtuvia kognitiivisia vaikeuksia, ei hätämajoitus riitä turvaamaan perustuslaissa asetettua velvollisuutta välttämättömään huolenpitoon (mt.).

Oikeusasiamiehen ratkaisukäytäntö asunnottomien henkilöiden palvelujen järjestämisen osalta tukee huomiota siitä, että asiakkaan ja potilaan tarvetta vastaavien integroitujen palvelujen järjestäminen on julkisen vallan velvollisuus, jonka edellytykseksi ei voida asettaa esimerkiksi asiakkaan velvollisuutta käyttäytyä tietyllä tavalla. Integroiduilla palveluilla viime kädessä toteutetaan jokaiselle ihmiselle subjektiivisena ja jakamattomana tarkoitettua oikeutta ihmisarvoiseen elämään.

6 Pohdinta aineistoista

Aineistojen perusteella havainnollistuu, millaisissa elämäntilanteissa ja olosuhteissa asunnottomuutta kokevat henkilöt ovat. Esimerkkitapausten ja tyypittelyn avulla saadaan näkyväksi myös sitä tukea ja apua, mitä palvelujärjestelmä on kyennyt antamaan asunnottomalle henkilölle. Samalla esiin nousee kuitenkin myös palvelujärjestelmän aukkoja ja logiikoita, jotka jättävät asunnottoman henkilön ilman apua ja tukea. Virastosta käsin tehtävä työskentely ei näyttäydä saavutettavana eikä vaikuttavana keinona vastata asunnottoman henkilön tuen tarpeisiin.

Alla olevaan taulukkoon olemme koonneet asunnottomuuden ehkäisemisen ja vähentämisen keskeisiä elementtejä. Lisäksi olemme listanneet sekä niitä esteitä, jotka toimistoympäristöön sijoittuvassa asunnottomuustyössä saattavat konkreettisesti haitata avun saamista, että vaikuttavan asunnottomuustyön orientaation edellytyksiä. Edellytykset ovat niitä reunaehtoja, joiden tulee toteutua, jotta asunnottomuustyö on vaikuttavaa. Työskentelyn laatu on yhteydessä työn vaikuttavuuteen. Soteasematyössä työntekijöiden mahdollisuuksia tehdä joustavaa, monipaikkaista ja räätälöityä liikkuvaa työtä haastavat erityisesti asiakkaiden suuri määrä, asiakkaiden heterogeenisyys ja vaadittavan osaamisen moninaisuus sekä työpaikkakulttuuriin liittyvät tekijät. Liikkuva työ vaatii lähijohtamiselta paljon ammattitaitoa ja kykyä tukea hyvin monimutkaisissa tilanteissa työskenteleviä ammattilaisia. Soteasemilla tehtävä työ on paikallaan ja riittävää hyvin useasti, mutta kaikista vaativimpiin tilanteisiin sen toimintalogiikat eivät aineistomme perusteella aina taivu.

Asunnottomuuden ehkäisemisen ja vähentämisen elementit	Toimistoympäristöön sijoittuvan sosiaalityön esteet asunnottomuustyön kannalta	Vaikuttavan asunnottomuustyön orientaation edellytykset
Asiakaskeskeys	Epäselvät palveluketjut Työntekijöiden (yllättävä) vaihtuvuus Aikojen peruminen ja siirtäminen Episodiset kohtaamiset Palvelujen siiloutuminen ja eriytyminen Pitkät jonotus- ja odotusajat Asiakkuuksien siirtely ilman saattaen vaihtamista palvelusta toiseen ja asiantuntijalta toiselle	Kokonaisvaltainen työote Kiireettömyys Työskentelysuhteen pysyvyys Luottamuksen rakentuminen ja luottamuksen ansaitseminen Ennakoasenteiden purkaminen palvelujärjestelmää kohtaan esim. odotuksia kääntämällä Asiakkuuden saattaen vaihtamisen tarvittaessa
Tavoitettavuus, mutkaton yhteydenotto ja asiakkuuteen tulo	Suuret asiakasmäärät, tapaamisvälien harvatahtisuus Järjestelmän monimutkaisuus suhteessa asiakkaan voimavaroihin Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden rajalliset tiedot ja työkalut vaihtoehtoista, joilla tukea asiakasta	Luottamuksen ylläpito asiakkaaseen ja yhteistyökumppaneihin Korjaavat kokemukset Saavutettavuuden parantaminen Yhteistyön parantaminen yhteistyötahojen kanssa Tarttuminen asioihin ja asiakkaisiin Kiinnipitävä työote ja aktiivinen tavoittelu
Joustavuus	Palvelujen saamisen kriteerien jähmeys Palvelujen jatkuvuuteen liittyvät katkokset ja pitkät odotusajat Taloudellisten toimintamahdollisuuksien kapeus ja harkintavallan suppea käyttö	Asiakkaan erityistarpeiden ja erityisten vaativien olosuhteiden tunnistaminen ja tunnistaminen Asiakkaan rytmin kunnioittaminen Taloudellinen tukeminen harkinnanvaraisella toimeentulotuella
Suhdeperustaisuus	Rytmiä eritahtisuus, instituutioiden ajallisaikalliset käytännöt Leimaavat ongelmakategoriat (esim. huumeiden käyttäjä, laiska tai vastuuton aikuinen) Poissulkeminen palveluista	Rinnalle ja puolelle asettuminen ja rinnalla kulkeminen Kunnioittava kohtaaminen Tarraava työote Asiakkaisiin sitoutuminen Jaettu tiedonmuodostus
Elinympäristössä työskentely	Käyntien edellyttäminen valmiiksi määritellyissä ympäristöissä ja paikoissa Tarpeiden ja tilanteen sivuuttaminen Ohi katsominen ja torjuminen Kulttuurisesti poikkeavan aikuisuuden tuomitseminen ilman riittävää tietoa	Tapaamiset asiakkaan ehdoilla (paikka, aika) Olosuhteiden hahmottaminen realistisesti Tuen tarpeiden hahmottaminen ja puheeksi otto Arkeen pysähtyminen Paikkasuhteen vahvistaminen

Taulukko 2. Asunnottomuuden ehkäisemisen ja vähentämisen elementit

Taulukossa kuvatut asunnottomuustyön elementit ovat syntyneet sekä tutkimuskirjallisuuden että vuosien ammatillisen työskentelyn kokemuksen perusteella. Sosiaalityön toteuttaminen pitää sisällään aina vallan käyttämisen aspektin. Kohtuuttomissa tilanteissa sosiaalityön ammattihenkilölle jää hyvin usein liikkumatilaa ratkaista tilanteita asiakasmyönteisesti. Harkintavalta mahdollistaa lähes aina asiakkaan kannalta edes joitakin myönteisiä mahdollisuuksia, mikä voi tarkoittaa taloudellista tukemista, intensiivistä työskentelyä, liikkumista pois toimistoympäristöstä tai asiakkaalle hyvin oleellisen palvelujen myöntämistä. (Metteri 2012, 210–215.) Organisaation toimintakulttuuri ja yksittäisten ammattilaisten ammattitaito sanelevat usein, kuinka asiakaslähtöisesti tilanteita punnitaan. Asiakaslähtöisyyden tuleekin strategiakirjausten lisäksi tarkoittaa konkreettisia tekoja jokapäiväisessä arjessa.

7 Toimenpide-ehdotukset

Olemme koostaneet yhteensä viisi konkreettista toimenpide-ehdotusta. Ne täsmentyivät meille kirjoittajille hyvinvointialueen ja kaupungin välillä käydyissä keskusteluissa, tutkimustiedon tarkastelussa ja aineistojen läpiluvussa. Toimenpide-ehdotukset ovat realistisia toteutettavuudeltaan, vaikka ne vaativatkin ajattelun ja toiminnan muutoksia.

7.1 Liikkuva monialainen työ sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoimintana

Toimenpiteenä ehdotamme liikkuvan monialaisen työmuodon juurruttamista osaksi hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalvveluja. Hyvinvointialueelta puuttuu toistaiseksi sote-yhteinen palvelu, jossa asiakkaan hoidon- ja tuen tarpeita sekä arvioitaisiin yhdessä että työskenneltäisiin monialaisesti ja asiakkaan tuen tarpeiden mukaisesti. Keskeistä työskentelyssä on toimivaltaisuus sekä sosiaali- että terveydenhuollossa ja tiedon vaihdon sujuvuus työntekijöiden kesken. Nykyisessä järjestelmässä asiakasta arvioidaan kyllä monessa kohtaa ja osin päällekkäinkin, mutta ongelmaksi muodostuu tiedon siirtyminen sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien välillä, oikeiden yhteistyökumppanien löytäminen ja mukaan saaminen työskentelyyn sekä yhdessä jaettu ymmärrys asiakkaan tarpeista ja niihin vastaamisesta.

Suomalaiseen asunnottomuustyöhön on vakiintunut käsite monialaisesta liikkuvasta asunnottomuustyöstä. (Y-Säätiö 2023). Taloudellisten tukimuotojen lisäksi liikkuvan monialaisen asunnottomuustyön turvin on saatu onnistumaan myös kohtuullisen monimutkaisissa elämäntilanteissa olevien henkilöiden asuminen tavanomaisessa vuokra-asuntokannassa. Liikkuvassa asunnottomuustyössä monialaisuudella tarkoitetaan yleensä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöitä, kuten sosiaalityöntekijöitä, sosiaaliohjaajia, sairaanhoitajia ja psykiatrisia sairaanhoitajia sekä lähihoitajia. Lisäksi joillakin alueilla tiimissä työskentelee lääkäri, kuten Helsingin Auran liikkuvassa avohoidossa ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen Asunto kaikille -hankkeessa².

Asumisen turvaamisen kannalta on selvää, että pelkkä asunto ja kodin saaminen eivät itsessään vielä riitä turvaamaan asunnottomuutta kokeneen henkilön asumisen pysyvyyttä. Sekä kansainvälisessä että suomalaisessa tutkimuksessa on tunnistettu, että asunto ensin -mallissa on keskeistä varmistaa asumisen tueksi riittävät ja tarpeita vastaavat kotiin vietävät tukimuodot. Suomalainen asunto ensin -malli on sovellutus kansainvälisestä housing first -mallissa. Suomalaisessa mallissa keskeistä on vuokrasuhteinen asuminen ja siihen liitettävät palvelut, mutta asumismuotojen kirjo on laaja. Asumismuoto voi olla joko ympärivuorokautisessa, yhteisöllisessä tai kevyemmässä tuetun asumisen yksikössä tai hajasijoitetussa asuntokannassa. Oleellista on se, ettei kuntoutuminen ole edellytyksenä asunnon saamiselle, vaan asunnon katsotaan olevan perusoikeuksiin vertautuva perustavanlaatuinen oikeus, jota kenenkään kansalaisen ei tarvitse ansaita. (Parsell ym. 2025, 9–11.)

Liikkuvan monialaisen työn on tunnistettu vastaavan erityisen hyvin sellaisten henkilöiden palvelutarpeisiin, joita ei tavoiteta vastaanotoille ja virastoihin. Erityisesti päihteitä aktiivisesti käyttävät henkilöt, mielenterveyden vakavista häiriöistä kärsivät, ilman adekvaattia hoitosuhdetta olevat henkilöt ja muut henkilöt, joita tavanomaiset palvelut eivät tavoita, hyötyvät liikkuvista työmuodoista. Asiakkaan kotiin tai

² Asunto kaikille -hanke on Ympäristöministeriön osarahoittama hanke, joka on yksi hallitusohjelman mukaisen pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen toimenpideohjelman implementointia.

elinympäristöihin viedyt palvelut tunnistetaan saavutettavammiksi kuin perinteiset kivijalkapalvelut. (Perkiö ym. 2025, s. 68–70.)

Pirkanmaan hyvinvointialueella käynnistyi vuoden 2026 maaliskuussa kotiin vietävän sosiaalisen kuntoutuksen moniammatillinen tiimi. Osana erityissosiaalityön ja -sosiaaliohjauksen yksikköä työskentelevän tiimin asiakkaina ovat asunnottomuutta kokeneita tai sen riskissä olevia asiakkaita. Työskentelyssä tuetaan asiakkaan omista tavoitteista käsin hänen pystyvyytään ja toimijuuttaan itsenäisessä asumisessa huomioiden kuitenkin arki ja elämä kokonaisvaltaisesti. Kyse ei täten ole sosiaalihuoltolain mukaisesta tuetun asumisen palvelusta, vaan kokonaisvaltaisen sosiaalihuollon toteuttamisesta asumissosiaalisen työn viitekehityksessä. Uusi sosiaalisen kuntoutuksen tiimi vastaa osaltaan kysymykseen liikkuvasta asunnottomuustyöstä siinä vaiheessa, kun asunnoton henkilö on löytänyt oman kodin ja asumista tulee turvata ja varmistaa. Se ei kuitenkaan vastaa tarpeeseen kehittää sote-yhteistä liikkuvaa työtä kaiken ikäisille asunnottomille tai sen uhatta oleville asiakkaille.

Omaan kotiin -hankkeessa mallinnettua monialaista liikkuvaa asunnottomuustyötä, eli Nopsajalka-työtä, toteutettiin myös edellisissä asunnottomuuden poistamiseen tähtäävissä hankkeissa, eli Asumisen tuen -hankkeessa ja Asumisen tukea nopeasti, joustavasti ja lähelläsi -hankkeessa vuosina 2020–2023. Tämä vaikuttavaksi todettu työmuoto ei kuitenkaan ole vielä juurtunut osaksi Pirkanmaan hyvinvointialueen palveluja. Kysymykseksi jääkin Omaan kotiin -hankkeen päätyttyä vuoden 2027 lopussa, ketkä ammattilaiset pystyvät vastaamaan asunnottomien, asumispäivystyksessä ja asumispalveluissa olevien henkilöiden palvelutarpeisiin silloin, kun heidän tavoittamiseen ja palveluihin kiinnittymiseen tulee tarttua nopeasti, joustavasti ja liikkuen paikasta toiseen. Lisäksi esimerkiksi ikääntyneet asumisen kriiseihin joutuneet henkilöt tarvitsisivat nopeasti asioihin tarttuvaa liikkuvaa, monialaista työtä.

Tuleva sosiaalihuoltolain uudistus antaa mahdollisuuden kehittää sosiaalityötä vastaamaan nykyistä paremmin kaikista haavoittavimmissa olosuhteissa elävien ja kaikista eniten palveluja tarvitsevien asiakkaiden tarpeisiin. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisi sosiaalihuollon palvelu-uudistusta koskevan raportin

11.2.2026, joka sisältää työryhmän esityksen sosiaalihuoltolain uudistamiseksi. Raportin mukaan sosiaalihuoltoa tulisi kehittää siten, että se vastaisi nykyistä joustavammin asiakkaiden palvelutarpeisiin. Tavoite olisi siirtyä nykyisestä, osin arviointikeskeisestä toimintatavasta oikea-aikaiseen tuen tarpeisiin vastaamiseen. Tavoitteena olisi vahvistaa sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen asemaa ensisijaisina tuen tarpeisiin vastaamisen keinoina, palvelujen hankkimisen, arvioinnin, ja koordinoinnin sijaan. (STM 2026, 35–36.)

Kuten tämän raportin aineistot ja esitelty tutkimuskirjallisuus osoittavat, suuri osa asunnottomista henkilöistä kärsii samanaikaisesti sekä päihde- että mielenterveysongelmista ja moni heistä hyötyy erityistä asiantuntijuutta ja erityisiä työmuotoja hyödyntävästä tuesta. Sosiaalihuollon palveluvalikoiman uudistamista koskevassa raportissa ehdotetaan, että nykyisen sosiaalihuoltolain 24 a §:n mukainen päihde- ja riippuvuustyön erityiset palvelut -sääntely korvattaisiin uusilla tai uudelleen muotoilluilla palveluilla. Ehdotuksen mukaan jatkossa säädettäisiin velvollisuudesta järjestää avomuotoista päihde- ja riippuvuustyön palvelua. Tämä tarkoittaisi sosiaalihuollon keinoin annettavaa intensiivistä, kohdennettua ja yksilöllistä tukea päihitteettömyyteen ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Vaikka ehdotus ei edennytäkään tässä vaiheessa hallituksen esitykseen uudesta sosiaalihuoltolaista, pidämme ensiarvoisen tärkeänä edistää ehdotuksen sisältöjä. On oletettavaa, että ehdotusta jatkovalmistellaan tulevana vuosina ministeriössä.

Avomuotoista päihde- ja riippuvuustyön palvelua kuvataan Sosiaali- ja terveysministeriön raportissa sosiaalihuollon maksuttomaksi, määräaikaiseksi palveluksi, jota tulisi toteuttaa monialaisesti yhdessä terveydenhuollon kanssa. Työskentelyä voisi kohdentaa sellaisiin teemoihin ja konteksteihin, kuten riippuvuuteen liittyvät ihmissuhteet, perheyhteydet, asuminen tai väkivaltatyö. Palvelussa keskeistä olisi suhdeperustainen työskentely, jolla vahvistettaisiin arkielämän taitoja ja elämänmuutosta. (2026, 82–83.)

Sosiaali- ja terveysministeriön alaisen työryhmän raportti ja hallituksen esitys uudeksi sosiaalihuoltolaiksi antavat mahdollisuuden kehittää sosiaalihuoltoa siten, että jatkossa sosiaalihuollon ammattilaisten kirjaamis- ja suunnitelmavelvoitteita kevennetään ja työaika vapautuu työskentelyyn asiakkaan kotona ja

elinympäristöissä nykyistä joustavammin. Samalla hyvinvointialueella olisi mahdollista säästää raskaiden päivystys- ja osastojaksojen vähenemisen myötä, mikäli haittoja vähentävää ja ennaltaehkäisevää työtä jalkautetaan helpommin saataviksi, lähelle asiakkaiden elinympäristöjä (ks. myös Perkiö & Nurmiraanta 2024).

7.2 Asumisneuvonnan järjestäminen kuntien ja hyvinvointialueen sopimusmallin avulla

Toimenpiteenä ehdotamme, että asumisneuvontaa järjestettäisiin kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyönä sopimusmallin avulla. Ehdotamme, että hyvinvointialue ja kunnat laatisivat yhteistyösopimuksen asumisneuvonnan järjestämisestä vuoden 2027 jälkeiselle ajalle. Tämä edistäisi sosiaalihuollon palvelu-uudistukseen sisältyvää tavoitetta siitä, että ensisijaisesti kunnat vastaisivat jatkossa julkiselle vallalle asetetusta velvollisuudesta edistää oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä. Yhteistyösopimus myös loisi vakiintuneemman rakenteen kunnan asumisneuvonnalle sekä kuntien ja hyvinvointialueen väliselle työnjaolle ja vahvistaisi asumisneuvontayhteistyön velvoittavuutta.

Kunnat voivat tällä hetkellä järjestää asumisneuvontaa asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023–2027 annetun lain mahdollistaman avustuksen perusteella. Lainsäädäntöä edelsi pyrkimys laatia kansallinen ratkaisu asumisneuvonnan lakisääteistämiseen, jota varten oli perustettu työryhmä (asumisneuvontatyöryhmä, VN/4845/202) ratkaisuehdotuksen laatimiseksi. Asumisneuvonnan lakisääteistämistä valmistellut työryhmä ei kuitenkaan päätenyt yksiselitteiseen lopputulokseen, vaan hahmotteli loppuraportissaan erilaisia toteuttamisvaihtoehtoja asumisneuvonnan kehittämiselle ja lakisääteistämiseksi. Työskentelyn seurauksena säädettiin asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023–2027 annettu laki, jonka tarkoituksena on kannustaa kuntia parantamaan asumisneuvonnan saatavuutta kaikille asukkailleen asunnon hallintaperusteesta riippumatta.

Valtionapuviranomaisena toimii Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus Varke.

Lain tarkoituksena on myös kerätä kokemuksia asumisneuvonnan toteuttamisen tavoista. Kokeilulain voimassaoloaikana on laadittu valtionavustuksen piirissä olevan asumisneuvonnan mallinnus (Liukko 2025). Mallinnuksen keskeisenä tarkoituksena on ollut selkeyttää asumisneuvonnan sisältöä ja asemaa suhteessa muihin asumisen

ongelmia ehkäiseviin ja asumisen jatkuvuutta turvaaviin palveluihin sekä tukea asumisneuvonnan vakiinnuttamista ja toiminnan jatkamista kokeilulain voimassaolon päättyessä. Mallinnuksessa tunnistetaan kuntien paikallisten olosuhteiden muovaaman asumisneuvonnan erottamaton suhde sosiaalihuoltoon. Samalla kuitenkin mallinnuksessa tunnistetaan, ettei asumisneuvontatehtävä tyhjenny täysin sosiaalihuoltolain perusteella järjestettäviin palveluihin.

Ottaen huomioon yleisten sosiaalipalvelujen ensisijaisuuden periaatteen sekä sosiaalihuollon palvelu-uudistuksen myötä sosiaalihuollon järjestämisen painopisteen muutokset, on tärkeää, että kunnat pitäisivät kiinni asumisneuvontatehtävästä myös tulevaisuudessa. Käytännön riski on, että asumisneuvonnan tuesta annetun lain päätyttyä seuraa asumisneuvonnan järjestämistä ja sen rahoitusta koskeva sääntelemätön jakso, johon niin kuntien kuin hyvinvointialueidenkin on keskeistä varautua.

Tampereen kaupunki ja Pirkanmaan hyvinvointialue ovat järjestäneet asumisneuvontaa yhteistyössä keskenään tavoitteena turvata jokaiselle asukkaalle hänen tarvettaan parhaiten vastaava tuki. Kuntien asumisneuvonta sekä hyvinvointialueen asumisneuvonta jakavat yhteisen päämäärän, joka liittyy kiinteästi asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn ja päättämiseen. Asumisneuvonnalla voidaan tukea mahdollisuuksia järjestää asumista omatoimisesti, turvata asumisen jatkuvuutta, ennaltaehkäistä asumisen kriisiytymistä, ratkaista jo syntyneitä asumiseen liittyviä ongelmia, kuten vuokravelkatilanteita, sekä tukea asunnottomia tai asunnottomuuden uhkaa kokevia henkilöitä asunnon saamisessa ja sen säilyttämisessä. Kunnan ja hyvinvointialueen toteuttaman asumisneuvonnan painopisteet kuitenkin eroavat toisistaan. Käytännössä kunnan asumisneuvonnan painopiste on asunnottomuuden ennaltaehkäisyssä, kun hyvinvointialueen asumisneuvonnan painopiste on asumista vakavasti vaarantavien kriisien ratkaisemisessa.

Kuntien toteuttaman asumisneuvonnan vahvuuksia ovat leimaavuuden välttäminen, asumisneuvonnan institutionaalinen paikka kaikille kuntalaisille kohdennettuna valtavirtaisena ohjaus- ja neuvontapalveluna sekä mahdollisuus muuntua joustavasti

kunnan ja kuntalaisten tarpeita vastaavaksi kokonaisuudeksi riippuen siitä, millaisia ilmiötason muutoksia asumisessa ja asuntomarkkinoissa kunnan sisällä tapahtuu.

Hyvinvointialueen toteuttaman asumisneuvonnan keskeisiä vahvuuksia ovat mahdollisuus yhdistää asumisneuvontaan muita asiakkaan yksilöllistä tarvetta vastaavia sosiaali- ja terveystalvuluja, mahdollisuus nopeasti ja joustavasti reagoida asumista vaarantaviin kriiseihin esimerkiksi harkinnanvaraista toimeentulotukea myöntämällä sekä tehdä läheistä verkostoyhteistyötä asiakkaan sosiaalisten oikeuksien turvaamiseksi. Resurssien tarkoituksenmukaisen käytön sekä asumisneuvonnan saatavuuden kannalta on keskeistä, että molemmat asumisneuvontatoimijat voivat osoittaa työpanoksensa sellaiseen työskentelyyn, jolla parhaiten vastataan kuntalaisten tosiasiallisiin palvelutarpeisiin. Alla olevaan taulukkoon on hahmotettu tiiviisti eri toimijoiden asumisneuvonnan ydintehtävät. Sopimusmallin etu olisi, että asumisneuvontatoiminta vahvistuisi institutionaalisesti. Toiminta ei ole päällekkäistä, vaan toinen toistaan tukevaa ja täydentävää. Sopimusmalli jäsentäisi näin toimijoiden välistä vastuunjakoa ja parantaisi prosessien ennakoitavuutta ja hallittavuutta. Sopimusmalli myös tukisi kustannusvaikuttavuutta ohjaamalla työpanosta oikea-aikaisesti.

Kunnan asumisneuvonnan ydintehtävä	Kunnan ja hyvinvointialueen yhteinen työskentely	Hyvinvointialueen asumisneuvonnan ydintehtävä
Asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn tähtäävä käytännön tuki ja neuvonta Vuokra-asuntomarkkinoita koskevan tiedon välittäminen yhteistyöverkostoille Vuokra-asuntomarkkinoita sekä asukkaan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevan tiedon antaminen asukkaille	Joustavien siirtymien turvaaminen tilanteessa, jossa asiakkaalle on syntynyt sosiaalihuollon palvelujen tarve tai tämä ei enää hyödy sosiaalihuollon työskentelystä Ohjaus ja neuvonta sekä varmistaminen, että asiakas pääsee juuri tarvettaan vastaavan asumisneuvonnan piiriin	Asumiseen ja asunnottomuuden poistamiseen liittyvä neuvonta ja tuki Asumiseen liittyvien kriisitilanteisiin reagointi sosiaalihuollon keinoin (esim. taloudellinen tuki, välitystili, muut palvelut), Verkostojen johtaminen palvelujärjestelmän sisällä, viranomaisyhteistyö mm. ulosottoviranomaisen kanssa

Taulukko 3. Kunnan ja hyvinvointialueen asumisneuvonnan ydintehtävät

7.3 Tietoon perustuvan mallin luominen asunnottomuuden vähentämiseksi Pirkanmaalla

Toimenpiteenä ehdotamme, että luodaan hyvinvointialueen ja kaupungin yhteinen, tietoon perustuva malli asunnottomuuden vähentämiseksi Pirkanmaalla. Mallin implementointi ja seuranta jatkuisi nykyisen toimenpideohjelmakauden yli luoden jatkuvuutta asunnottomuuden vastaiselle työlle. Eduskunnan oikeusasiamies on ratkaisukäytännössään (esim. EOAK/1142/2025; toistuvasti todennut, että viimesijaisen huolenpidon vaarantuminen saa aikaan sosiaalihoitoa ja muita asumisen turvaamiseksi toimivia tahoja koskevan aktiivisen toimintavelvoitteen. Lisäksi on osoitettu, että asunnottomuus on asumisen muodoista yhteiskunnallisilta ja inhimillisiltä kustannuksiltaan kallein. Kuten asunnottomuuden syyt, asunnottomuutta koskevat ratkaisutkaan eivät ole yksinkertaisia tai yksikerroksisia, vaan asunnottomuuden ratkaisemiseksi edellytetään lukuisissa eri palveluissa tehtävää yhteistyötä ja rakenteiden yhteensovittamista.

Tietoperustainen toiminta viittaa siihen, että toiminnassa huomioidaan 1) paras mahdollinen käytettävissä oleva tutkimustieto, 2) asiakkaan toiveet ja tarpeet sekä 3) työntekijän ammattitaito ja kokemustieto (esim. STM 2025). Asunnottomuustyön kentän pirstaleisuuden lieventämiseksi ja asunnottomuuden vähentämiseksi tehtävän työn johdonmukaisuuden varmistamiseksi on perusteltua laatia tietoon perustuva malli asunnottomuuden vähentämiseksi Pirkanmaalla. Mallissa huomioidaan tutkimusnäyttö, ilmiöihin liittyvä laadullinen tutkimus sekä asiakkaiden ja ammattilaisten tiedonmuodostus. Malli ymmärretään tutkimustietoon nojaavana kehittämistyönä, jonka tavoitteena on syventää asunnottomuustyön tietoperustaa, jäsentää toimintaa ohjaavia institutionaalisia ja normatiivisia periaatteita sekä vahvistaa käytännön työn ammatillista ja oikeudellista selkänöjää Pirkanmaan monitoimijaisessa toimintaympäristössä.

Malli tiivistetään käsikirjamuotoiseksi oppaaksi ammattilaisten käyttöön, ja sen tarkoituksena on tukea ammatilliseen kokemustietoon, asiakkaiden tietoon ja tutkimustietoon perustuen työskentelyä ja päätöksentekoa mutkikkaissa asumissosiaalisissa tilanteissa. Käsikirjan laatimisen toteuttaa Sisä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Mallin implementointi voidaan jäsentää neljään toisiaan tukevaan osa-alueeseen: 1) rakenteelliseen käyttöönottoon, 2) käytännön asiakastyöhön, 3) ammattilaisten osaamisen vahvistamiseen sekä 4) seurantaan ja arviointiin. Rakenteellinen käyttöönotto tarkoittaa sitä, että toimintamallille sovitaan omistajuus, jonka tässä yhteydessä voi ajatella kuuluvan yhteisesti Pirkanmaan hyvinvointialueelle ja Tampereen kaupungille. Asiakastyössä puolestaan varmistetaan, että asunnottomuuden uhan tunnistaminen, tuen tarpeisiin liittyvä työskentely ja asumisen turvaamiseen liittyvät toimenpiteet etenevät sovitun ja jäsennetyn mallin mukaisesti. Osaamisen vahvistamisessa kyse on ammattilaisten perehdytyksestä, yhteisen ymmärryksen rakentamisesta, yhteistyön käytännöistä sekä tuki- ja konsultaatorakenteiden varmistamisesta. Seurannan ja arvioinnin avulla tarkastellaan, toteutuuko malli suunnitellusti ja millaisia vaikutuksia sillä on esimerkiksi palveluiden saavutettavuuteen, asumisen jatkuvuuteen ja asunnottomuuden vähenemiseen. Mallin käyttöönottoa seurataan ja arvioidaan Pirkanmaan asunnottomuuden vähentämisen yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmä vastaa myös mallin päivittämisen koordinaatiosta.

7.4 Erityisen vaativiin olosuhteisiin liittyvän asiantuntijuuden varmistaminen

Erityisen vaativiin asunnottomuuteen ja asumisen kriiseihin liittyviin olosuhteisiin liittyvää kehittämistyötä toteutetaan parhaillaan. Pirkanmaan hyvinvointialueella luodaan yhteistyömallia palvelulinjarajat ylittävään yhteistyöhön asunnottomuutta kokevien tai sen uhatta olevien kanssa työskentelyyn. Painopisteenä ovat terveydenhuollon päivystyksessä toistuvasti asioivat sekä henkilöt, joiden asuminen kriisiytyy asumispalvelussa voimien heikentymisen vuoksi. Yhteistyömalli valmistuu viimeistään syksyllä 2026.

Vaativimpiin tilanteisiin osaamis- ja tukirakenteen rungon voi luoda STOP-työryhmä, johon ohjataan kaikista vaativimmissa tilanteissa olevat päihde- ja mielenterveysasiakkaat. Lisäksi työryhmää voi konsultoida. Työryhmään kuuluisi jatkossa sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoita perus- ja erityistasolta. Työryhmä toimi tuloksellisesti Tampereen kaupungilla ja sittemmin Pirkanmaan hyvinvointialueella vuosina 2010–2024, ja sen avulla pystyttiin yhteensovittamaan

kaikista vaativimpien asiakkaiden hoitoa ja palveluita. Tällöin havaittiin, että työryhmän toiminnan vaikuttavuuden kannalta olennaisinta on, että työryhmään kuuluu erityisasiantuntijoita, jotka voivat tosiasiallisesti ottaa kantaa hoitoon ja palveluihin.

Sosiaalisen raportin aineistomme osoittavat, että vaativimmissa ja kerrostuneimmissa olosuhteissa elävien asunnottomuutta kokevien asiakkaiden kanssa työskentely vaatii vahvaa ammatillista asiantuntijajohtamista, jonka turvin on mahdollista tukea asiakastyötä tekevien sosiaalihuollon ammattihenkilöiden kyvykkyksiä työskennellä asiakkaan kanssa allianssia rakentaen. Vaativimmissa olosuhteissa elävien asiakkaiden kanssa yhteistyösuhteen muodostaminen ja heidän luottamuksensa ansaitseminen edellyttää pitkälle menevää sinnikkyyttä, joustavuutta ja rohkeutta. Tällaisen työskentelyorientaation luominen sosiaalihuollon institutionaalisessa toimintaympäristössä ei ole itsestään selvää tai mutkatonta.

Pidämme välttämättömänä, että erityisen vaativiin tilanteisiin liittyvä osaaminen ja asiantuntijuus varmistetaan vahvalla asiantuntijajohtamisella ja johtamisen rakenteilla, jotka mahdollistavat ammattilaisten tukemisen ja johtamisen kohti allianssiin perustuvaa sosiaalityötä niissäkin tilanteissa, joissa asiakas esimerkiksi käyttäytyy vaativalla tavalla tai ei pysty elämäntilanteensa vuoksi sitoutumaan sosiaalihuollon institutionaalisiin reunaehtoihin. Näissä olosuhteissa asunnottomuustyön vaikuttava johtaminen edellyttää erikoistunutta substanssijohtamista, joka kykenee ohjaamaan työtä sen erityisluonteen mukaisesti.

Substanssi- ja henkilöstöjohtamisen lisäksi pidämme tärkeänä, että taloutta voitaisiin johtaa esimerkiksi hyvinvointialueen palvelulinjarajat ylittävästi ja yhteensovittaen. Usein säästöt toisella palvelulinjalla johtavat kustannusten kasvuun muualla, jolloin saattaa vaikuttaa, että toisaalla on toimittu kustannuksia hilliten ja muualla taloudenpito on ollut hallitsematonta. Siten kokonaiskäsityksen syntymiseksi on olennaista, että taloutta tarkasteltaisiin kokonaisuutena ja tunnistettaisiin kustannusvaikutusketjut, jotka toimintaan liittyvät. Tämä kuitenkin vaatisi asunnottomuustyön kokonaisuudesta vastaavan henkilön. Vaikuttavan johtamisen näkökulmasta on olennaista, että johtamisrakenteet ovat toiminnallisesti lähellä

asumispalveluja, jotta asiakasprosessien yhteensovittaminen sekä monialaisen työn substanssijohtaminen mahdollistuu.

7.5 Sosiaalisen asuntotuotannon turvaavat toimet

Toimenpiteenä ehdotamme, että Tampereen kaupunki turvaa edullista asuntotuotantoa luovilla ja notkeilla keinoilla. Sosiaalisen asuntotuotannon turvaaminen edellyttää erityisesti yleishyödyllisten toimijoiden omistuksessa olevien niin sanottujen kohtuuhintaisten, valtion tukemien, vuokra-asuntojen riittävää saatavuutta ja asuntotuotannon vahvistamista erityisesti kaikkein pienituloisempien asukasryhmien tarpeisiin. Näiden toimijoiden asunnot ovat keskeisessä roolissa, sillä vuokra määräytyy omakustanneperiaatteen mukaisesti, asukasvalinnat tehdään sosiaalisin perustein ja asunnot kohdennetaan ensisijaisesti pienituloisille sekä muille erityistä tukea tarvitseville. Yleishyödyllisten toimijoiden valtion tukemissa vuokra-asunnoissa vuokratasot alittavat pääsääntöisesti markkinavuokrat, mutta kaikkein edullisempien asuntojen tarjonta on ollut riittämätöntä tarpeeseen. Tilanteen parantaminen on välttämätöntä, jotta asumisen jatkuvuus voidaan turvata haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille ja ehkäistä asunnottomuuden kasvua.

Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen käyttövaltuuksia on viime vuosina kavennettu, mikä on vähentänyt sekä korkotukilainavaltuuksien että erityisryhmien investointiavustusten kokonaismäärää. Supistuneet valtuudet esitetään kohdennettavaksi entistä tarkemmin kasvukeskuksiin, mikä voi vähentää valtion tuella käynnistyviä hankkeita kunnissa, jotka eivät kuulu ensisijaisiin kohdentamisalueisiin. Tämä heikentää erityisesti yleishyödyllisten toimijoiden mahdollisuuksia toteuttaa uusia kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon hankkeita korkean kustannustason alueilla ja voi edelleen lisätä alueellisia eroja kohtuuhintaisten asuntojen saavutettavuudessa

Kunnilla ja kaupungeilla on ollut mahdollisuus hyödyntää SGEI-tukea vuokraamalla tonttimaata markkinahintaa edullisemmin yleishyödyllisille toimijoille Varken päätökseen perustuvissa kohteissa, joissa asunnot vuokrataan sosiaalisin perustein. Näin on voitu osaltaan vaikuttaa hankkeiden kustannusrakenteeseen ja sitä kautta hillitä kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen vuokratasoa, edellyttäen että tontti on käytössä yksinomaan valtion tukemassa vuokra-asuntotuotannossa. Varken

käyttövaltuuksien vähetessä onkin selvitettävänä kaupungin mahdollisuus EU-valtiontukisäännökset huomioiden vuokrata tontteja markkinavuokraa alemmalla vuokratasolla sellaisille toimijoille, joiden asukasvalinta tehdään sosiaalisin perustein, vaikka kohteeseen ei kohdistuisi valtion korkotukea.

Asuntotarjonnan täydentämistä selvitetään myös malleilla, jotka alentavat vuokranantajille syntyviä riskejä silloin, kun vuokralaisella on taustalla taloudellisia tai sosiaalisia haasteita. Esimerkiksi välivuokraukseen perustuvat ratkaisut sekä sosiaalisen vuokra-asumisen prosessit voivat lisätä mahdollisuuksia tarjota asuntoja henkilöille, joiden on vaikea päästä yksityisille vuokra-asuntomarkkinoille. Tämän kaltaisten mallien kehittäminen parantaa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien mahdollisuuksia saada asunto ja säilyttää se.

8 Johtopäätökset

Tämänhetkinen asunnottomuustilanne saattaa luoda kuvan toivottomasta kehityksestä, jolle kukaan ei voi tehdä mitään. Äkillinen asunnottomuuden kasvu Suomessa osoittaa, miten hauraita yhteiskunnalliset positiiviset kehityskulut ovat lopulta. Samalla kuitenkin tulee nähdä asiassa sen valoisa puoli: ryhdistäytymällä ja tekemällä korjausliikkeitä voimme edelleen hyvinkin palauttaa kehityskulun takaisin sille hyvälle raiteelle, jossa asunnottomuus poistetaan Suomesta. Tampere ja Pirkanmaa ovat Suomen asunnottomuuskehityksen kannalta avainasemassa monestakin syystä. Toisaalta suuren väkimääränsä vuoksi Pirkanmaa on keskeinen myös asunnottomuuslukujen valossa, mutta toisaalta merkittävyys nousee siitä hyvän yhteistyön ja kehittämistyön historiasta, jota Tampereella on tehty asunnottomuuden poistamiseksi vuosien ajan, sekä ennen että jälkeen hyvinvointialueuudistuksen. Koska asunnottomuutta tulee ratkaista alueellisen tason lisäksi myös valtakunnallisella tasolla, osa toimenpide-ehdotuksista on kohdennettu valtakunnallisen uudistustyön tueksi.

Tässä sosiaalisessa raportissa olemme tuoneet tutkimustiedon ja ammatillisen kokemustiedon kautta esille, miltä asunnottomuus ilmiönä ja yksilötasolla näyttää Pirkanmaalla 2020-luvun puolivälissä. Olemme ehdottaneet konkreettisia keinoja, joilla asunnottomuusongelmaan vastataan systemaattisesti. Näkökulmamme on

liikkunut yksilötasolta rakenteiden tasolle ja takaisin. Yksilön ja yhteiskunnan tasojen lisäksi olemme tässä raportissa liikkuneet kaupungin ja hyvinvointialueen tasoilla. Tampereen kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen yhteistyö asunnottomuuden poistamiseksi on välitöntä, jatkuvaa ja hedelmällistä. Tätä raporttia tehdessämme olemme tunnistaneet yhteisten asiakkaidemme ja asukkaidemme olosuhteita ja niistä kumpuavia tarpeita. Toimenpide-ehdotuksemme nousevat näistä tarpeista, mutta huomioivat muuttuvan toimintaympäristön, kuten lainsäädännön muutokset ja reunaehdot.

Hyvinvointialueen näkökulmasta katsottuna asunnottomuuskehityksellä on selvä yhteys palvelujen käyttöön ja kustannuksiin. Mitä enemmän asunnottomia henkilöitä on, sitä enemmän on asukkaita, joilla riskit sosiaalsiin ja terveydellisiin ongelmiin kasvaa. Myös kuntien kannalta asukkaiden terveys ja hyvinvointi sekä turvallisuuskehitys nousevat keskeisiksi menestystekijöiksi. Asunnottomuus lisää riskiä päihdeongelmaan, mielenterveysongelmiin, tapaturmiin, väkivaltaan ja erilaiseen hyväksikäyttöön. Hyvinvointialueen talouden näkökulmasta vaikutus kalliiden ja raskaiden palvelujen kysyntään on lineaarinen. Siksi hyvinvointialueella toimintoja pitää ja kannattaa kehittää siten, että asunnottomuutta sekä ennaltaehkäistään että poistetaan. Laatu ja kustannusvaikuttavuus ovat sidoksissa toisiinsa, sillä asiakkaiden tarpeisiin vastaavat ja saavutettavat työmuodot eivät ole pelkästään asiakkaiden etu, vaan myös keino taloudellisiin säästöihin. Asunnottomuuden kasvaessa yhä kriittisemmäksi nouseekin hyvinvointialueen kyvykyys kehittää työmuotoja ja palveluita vastaamaan tosiasiallisiin tarpeisiin. Tässä raportissa esiin nostamamme toimenpide-ehdotukset asumisneuvonnasta, liikkuvasta monialaisesta työstä, STOP-työryhmästä ja erikoistuneesta asunnottomuustyön johtamisesta ovat kustannusvaikutuksiltaan huomattavasti osasto- ja laitospalveluja edullisempia. Kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyössä asumisneuvonnan järjestäminen yhteistoimintana nousee avainasemaan asunnottomuuden ehkäisyn ja korkeiden kustannusten näkökulmasta.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta ehdotetaan, että sosiaalihuoltolakiin säädettäisiin sosiaalihuollon ilmoitusvelvollisuudesta terveydenhuoltoon tilanteessa, jossa henkilön terveys on vakavasti vaarantunut.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi tämän arvioidaan vahvistavan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä ja se selkeyttäisi sosiaalihuollon roolia ja vastuuta toimia aktiivisesti asiakkaan edun edistämiseksi, jos asiakasta ei voi riittävästi tukea sosiaalihuollon keinoin. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi todetaan, että monialaisen yhteistyön lisääntymisellä voi olla hyvinvointialueen kokonaiskustannuksia vähentävä vaikutus, kun koko sote-palvelujärjestelmän yhteen toimivuus parantuu. Näin myös ajankohtaisessa lainvalmistelutyössä on havaittu, että kustannuksia voidaan hillitä sosiaali- ja terveydenhuollon tosiasiallisella yhteistyöllä.

Emme kuitenkaan voi suositella tämän raportin tiedonmuodostuksen perusteella poisohjaamiseen perustuvaa yhteistyötä, vaan myös asunnottomuutta kokevat hyötyvät sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisestä ja rinnakkaisesta työskentelystä. Esitämme, että kustannusvaikuttavuuden tavoittelemiseksi hyväksyisimme, että asunnottomuutta kokevat eivät aina pysty asioimaan palvelujärjestelmämme toimintalogiikoiden mukaisesti, vaan he hyötyvät yhteensovitetusta työskentelystä. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden toimijoiden palvelujen sirpaleisuuteen liittyvät haasteet näyttäytyvät asunnottomuutta kokeville toisinaan hyvinkin arkisina mutta samalla arkea vakavasti vaarantavina. Ehdotamme, että vältämme yhdenvertaisuuden kaventumista pelkäksi retoriseksi perusteluksi ja suuntaamme huomion konkreettisten ratkaisupolkujen rakentamiseen, jotka vastaavat todellisiin tuen ja hoidon tarpeisiin.

Perusoikeuksien toteutuminen edellyttää, että sekä hyvinvointialue että kunnat tekevät aktiivisia toimenpiteitä asunnottomuuden vähentämiseksi, ja että nämä toimenpiteet vastaavat kuntalaisten tosiasiallisiin tarpeisiin sekä asunnottomuuskuvassa tapahtuneeseen muutokseen. Siten asunnottomuustyössä ei siis ole kyse harkinnanvaraisista auttamistoimista, vaan lainsäädäntöön kirjatusta velvoitteista, jotka ulottuvat linjaavasta kehittämistyöstä yksilökohtaiseen tukeen. Aineistomme perusteella kaikilla asunnottomuustyön tasoilla on kuitenkin vielä tehtävää tämän velvoitteen toimeenpanemiseksi.

Kirjallisuus

- Aaltonen, M., Kivivuori, J., Tyni, S., Lehti, M., Virtanen, M. 2021. Vapautuneiden vankien asunnottomuus: kehitys, taustatekijät ja yhteys uusintarikollisuuteen. *Lakimies* 3–4/2021 s. 412–44.
- Foundation Abbé Pierre & Feantsa 2024. Ninth overview of housing exclusion in Europe 2024.
- Granfelt, R. 2022. Asumissosiaalinen työ marginalisaation vastaisena psykososiaalisena ja suhdeperustaisena työnä. Teoksessa A. Jokinen, S. Raitakari & J. Ranta (toim.) *Sosiaalityö yhteiskunnan marginaaleissa. Konstruktionistisia jäsennyksiä*. Vastapaino: Tampere, s. 233–268.
- Kaakinen, J. 2022. A New Systems Change Perspective Report and Policy & Practice Guide to achieving a new systems perspective to ending homelessness through Housing First. Demos Helsinki (2022). Osoitteessa: [DRAFT-HF-Systems-Change.pdf \(ysaatio.fi\)](#) Luettu 10.2.2026.
- Liukko, E. 2025. Valtionavustuksen piirissä olevan asumisneuvonnan mallinnus: Sen toteutus ja asema palvelujärjestelmässä. THL työpaperi 5/2025. Helsinki. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-455-0>
- Metteri, A. 2012. Hyvinvointivaltion lupaukset, kohtuuttomat tapaukset ja sosiaalityö. Tampere University Press: Tampere.
- Niemi, V., Raitakari, S. & Sudenkaarne, T. 2025. Asumiskriisin vaikeuttaman asunnottomuuden ratkaisut ovat kaikkien vastuulla. *Yhteiskuntapolitiikka* 90 (2025): 2, 190–195. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025040824866> Haettu 13.3.2026
- Parsell, C., Kaakinen, J., Fitzpatrick, S. & Kuskoff E. 2025. What does it take to end homelessness? Tweaking or transforming systems. *Housing studies*, s. 1-19. <https://doi.org/10.1080/02673037.2025.2493360> Haettu 10.2.2026.
- Perkiö, E. & Nurmiranta, J. 2024. Huumeilmiöt Pirkanmaalla 2024 – sosiaalinen raportti. <https://www.pirha.fi/documents/d/guest/huumeilmiot-pirkanmaalla-2024-sosiaalinen-raportti> Haettu 13.3.2026
- Perkiö, E., Pekkarinen A. & Sujamo R. 2025 (toim.). *Sosiaalityön ammattilaisten kokemuksia palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta – sosiaalinen raportti*.

- <https://www.pirha.fi/documents/d/guest/sosiaalityon-ammattilaisten-kokemuksia-saatavuudesta-ja-saavutettavuudesta-sosiaalinen-raportti-2025> Haettu 13.3.2026.
- Pirkanmaan hyvinvointialue, 2025. Rakenteellisen sosiaalityön toteutussuunnitelma. <https://www.pirha.fi/documents/2739855/3533452/Pirkanmaan+hyvinvointialueen+rakenteellisen+sosiaality%C3%B6n+toteutussuunnitelma.pdf/a227d4fe-fadc-8d2c-01b6-1ca5b1062ab0?t=1769502975017> Haettu 13.3.2026.
- Sosiaali- ja terveysministeriö, 2025. Arvio hallituksen sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutuksista toimeentulotuen käyttöön sekä tulonjakoon. Luettu 4.5.2026 https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/63ed29f6-a891-4229-9755-7fb579ae4219/1f564d1f-5502-4b85-9d6f-9c9189a30cf1/MUISTIO_20250922095602.PDF
- Sosiaali- ja terveysministeriö, 2026. Sosiaalihuollon palvelu-uudistus. Työryhmän ehdotukset 2026. Sosiaali- ja terveysministeriön RAPORTTEJA JA MUISTIOITA 2026:5. STM, Helsinki. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/134b4544-4e1c-4c99-bd76-386d31bfd9fc/content> Haettu 13.3.2026.
- Tervola, Jussi & Ollonqvist, Joonas 2025. Muuttuuko arvio sosiaaliturvaleikkausten vaikutuksista, kun toimeentulotuen simulointia tarkennetaan? https://doi.org/10.31235/osf.io/f7yxn_v2
- Y-Säätiö 2023. Kohti liikkuvaa moniammatillista asunnottomuustyötä. Loppuraportti. <https://ysaatio.fi/wp-content/uploads/2023/12/Kohti-liikkuvaa-moniammatillista-asunnottomuustyota-VALMIS.pdf>
- Walls, G. 2013. Sosiaaliset ongelmat, sosiaalityö, tieto. Teoksessa Sosiaalityön tiedonmuodostus - Kunskapsutveckling i socialt arbete. Helsingin yliopisto, Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2013: 12.
- Weick, K. 1984. Small wins: Redefining the scale of social problems, American Psychologist, 39(1), s. 40–49. Small wins: Redefining the scale of social problems.

Seuraa meitä somessa.